National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

B103/C/2/5

National Library
Bibliothèque Nationale
Second class mail registration number — 1089.
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 62 (2886) XXXI aastakäik — Neljapäeval, 19, augustil 1982 — Thursday, August 19, 1982 — Üksiknumbri hind 60 senti

RAHU LÄHENEB LIIBANONIS

Iisrael tõmbab oma vägesid tagasi — Tundlik vaherahu on püsima jäänud

BEIRUT — Liibanoni rahukokkulepe näib olevat lõpuks saavutatud. Juba mitu päeva pole Iisrael enam Beirutit rünnanud ega hävitanud, kuigi Iisraeli teateil olevat PLO vaherahu kokkulepet rikkunud. Teisipäeval oli lõpliku kokkuleppe takistuseks veel ühe vangilangenud Iisraeli kenduri ja 9 langenud sõduri surnukehade üle andmine Iisraelile. Viimased said surma 1978. aasta sõjas.

Need küsimused lahendati kolmapäevaks, kusjuures oldi optimistlikud, et nädala lõpul võib rahvusvaheline rahukontrolli üksus kohale tulla ja alustatakse PLO üksuste evakueerimisega. Rahukokkuleppe läbirääkimised on peetud Liibanoni peaminister Shafik al-Wazzani ja USA erisaadik Philip Habibi vahel, kes omakorda on ühenduses olnud Iisraeli valitsusega. Mõlemad pooled on vastase osas olnud väga kahtlustavad ja umbusklikud.

Rahusobitajate optimism tugevnes kui PLO poliitiline juht Farauk Khaddoumi kõneles ÜRO-s New Yorgis,

et partisanide organisatsioon on valmis Liibanonist lahkuma, kuna nad ei taha, et Beiruti linn täielikult hävitatakse.

See oli esimest korda kui PLO oli ametlikult ja avalikult öelnud, et nad tõesti mõtlevad lahkumisele varemeisse tõhutud linnast ja sõja tõttu kannatanud Liibanoni riigist.

PLO üksuste evakueerimise plaani teostamisele on asunud Liibanoni valitsus. Peaminister al-Wazzan kõneles möödunud esmaspäeval oma rahvale, öeldes, et ta on väga lähedal lahendusele. Seda uudist on rahva oodanud kümme nädalat.

Kui kokkulepe on mõlemal pool vastu võetud, kutsub Liibanoni valitsus Prantsuse, Itaalia ja USA üksused osa võtma internatsionaalse puhverüksuse moodustamiseks, kes juhivad PLO evakueerimist teistesse araabia riikidesse.

Sellejuures on Iisrael nõustunud võõrriikide sõduritega ainult tingimusel, et kui PLO keelduks vastupidiselt lubadusele lahkumast, siis tõmmatakse internatsionaalse rahuvalveüksuse sõdurid kohe ära.

Iisrael on nõudnud ka 30.000 süüria sõduri Liibanonist viimist, kes on olnud seal 1976. aastast peale Araabia Liidu rahukaitse mandaatüksusena, pidades rahu kristlaste ja muhameedlaste vahel. Damaskuse raadio ütles selle nõude kohta, et seda üksust ei viida enne Liibanonist välja, kui legaalne araabia ja Liibanoni sõjaväe kohaloleku vajadus on elimineeritud. Süüria president Hafez Assad ütles siiski, et ta on nõus oma vägesid sealt ära viima, kui liibanonlased ise sellega nõustuvad. Kuid Süüria vägede küsimus on eraldi PLO-st ega sega viimase evakueerimise täide viimist.

Itaalia saadik Franco Ottieri ütles Liibanoni pealinnas, et nad annavad 400 2000-st puhverüksusest ja nad on rahul, et PLO linnast lahkub.

Ta teadis, et PLO võitlejad pakivad oma varustust nii moraaliselt kui ka tegelikult.

Evakueerimisele kuulub 7000 PLO võitlejat koos 5000 muu mehega, 1500 meest kes kuulusid Süüria garnisoni ja 3500 Süüria toetusel olnud Palestiina Vabastamise Armee sõdurit, kes kõik asuvad sissepiiratud Lääne-Beirutis.

Kui PLO pakib oma varustust, siis tõmbas ka Iisrael oma Lääne-Beiruti rindejoonel mõnevõrra tagasi. USA erisaadik Philip Habib koos Iisraeli sõjaministri Ariel Sharoniga on viimistlenud palestiinlaste evakueerimise plaani ja Sharon ütles, et nad on jõudnud väga lähedale lõplikule lahendusele. Olukord on mõlemal pool nii selge, et polevat vaja enam mingisugust uut selgitamist. Liibanoni peaminister al-Wazzan ütles, et vähemalt paberil oleme lõpetanud selle õnnetu vahejuhtumi.

Sõja lõpetamise meeleolud on mõne päevaga otse imet teinud. Varemeis Beirutis on ärid jälle avatud.

Palestiinlased, kel on ees lahkumine, varustavad end riietusega ja kohvritega, kuna nad ei tea, kuhu neid viiakse ja mis neid ees ootab.

Üks lahkumisele ette valmistuv sõdur ütles, et ta loodab, et pääseb Damaskusesse, mis on Iisraelile lähedal ja ta võib oma võitlust jätkata.

Ka Ema Teresa, kes aitas ühe lastevarjukoha evakueerimisele kaasa, ütleb, et ta on oma ülesande lõpetanud ja lahkub käesoleva nädala lõpul Rooma, kus annab aru oma tegevusest ja olukorrast teda Liibanoni saatnud paavstile.

Iisraelile on aga tulnud uus ja hoopis muret tegev probleem: kuidas vabaneda sõjaga kaasnud tsiviilisikute tapja ja hukkaja nimest

Propaganda on äge ja laialdane, kõige pealt on süüdlased massimeedia vahendid, kuna nad olid need hirmuteod iga inimese eluruumi viinud ja ülemaailmse meeleolu juutide vastu põhjustanud.

Hukkunute arv, mis vahepeal oli tõusnud paarikümne tuhandeni on Iisraeli arvates ainult 406; partisanide arv kuni 2000.

Selle kõrval on palestiinlased väitnud, et sõda oli neile suureks moraalseks võiduks, kuna kogu maailm tunneb nüüd nende võitluse eesmärkidele sümpaatiat ja on uuesti teadlik nende rahva traagilisest saatusest ning kodudest välja ajamisest. Palestiinlased on mõneti pettunud oma araablasist liitlaste pärast, kelle toetus oli peaaegu olematu võitluse kestel.

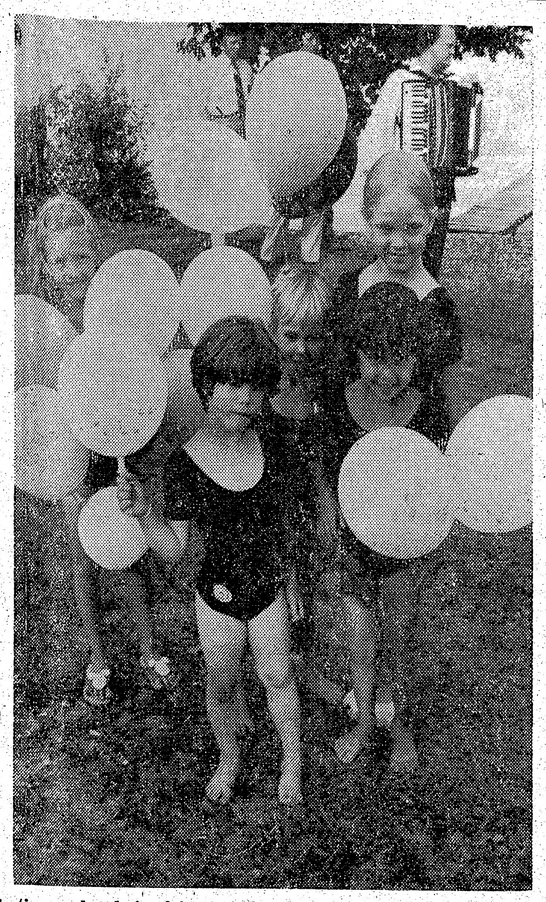

Eesti noored valmis sini-must-valgete õhupallidega tervitusi saatmas nende vanemate ja vanavanemate kodumaale.

Foto: Tommy Tomson

Prantsusmaa müüb jälle Argentiinale relvi

PARIIS — Prantsusmaa, kelle Exocet-raketid said Argentiina-Inglismaa konfliktis maailmalt parima hinde ja mida vahepeal keelati Argentiinale müüa, on möödunud nädalast alates jälle saadaval Argentiinale, kuna Prantsusmaa leidis, et mil võitlused on lõppenud, siis pole mingit mõtet enam relvade müüki Argentiinale takistada. Inglismaa välisministeerium tegi silmapilkselt üleskutse oma Euroopa liitlastele embargo jätkamiseks, vähemalt kuni Argentiina kavatsused on praegusest ebaselgusest mõistetavaks saanud. Inglismaa teatas, et kolm Argentiina kalalaeva, mis võisid olla spioneerimiseks, olid tunginud 150-miilise keelutsooni Falklandi saarte ümber.

Lõuna-Aafrikas hukati kolm riigireetmise pärast

PRETORIA — Kolm Aafrika Natsionaalse Kongressi liiget, kes kavatsesid kukutada valge vähemuse valitsust Lõuna-Aafrikas, mõisteti surma riigireetmises, pärast süüdi mõistmist Pretoria ülemkohtus, kus neid süüdistati atakkides politseijaoskondadele Johannesburgi mustade satelliitlinnas Sowetos, jõujaamale Pretorias ja raudteele Johannesburgi ja Soweto vahel. Kõik kohtuotsused viidi täide.

Endine Iraani välisminister kohtu all

LONDON — Endine Iraani välisminister Sadegh Ghotbzadeh, keda süüdistatakse ajatollah Khomeini hukkamise plaanitsemisel, oli möödunud nädalal kohtus. Ajatollah Sadegh Khalkhali, keda hüütakse „poovaks kohtunikuks" sadade inimeste hukkamiste pärast 1979. aastast alates, ütles, et kui ta oleks ka seekordse protsessi puhul kohtunikuks, siis ta mõistaks Ghotbzadeghi surma protsessis esimese minuti jooksul. Ghotbzadegh ütles, et ta ei kavatsenud ajatollah Khomeini hukata vaid kukutada valitsust.

Lõuna-Aafrika tungib Angoolasse

LISSABON — Lõuna-Aafrika üksused on tunginud üle 200 km sügavuselt Angoolasse ja on valmis veelgi kaugemale põhja poole liikuma. Angoola ametlik uudisteagentuur Angop ütles, et sissetungijad on juba Cuvelaist põhja pool ja olid okupeerimas positsiooni, millelt on kerge edasi edeneda Huila provintsi. Teates öeldi, et Lõuna-Aafrika lennukid pommitasid ja karistasid Angoola üksuste asukohti, surmates ühe sõduri. Samuti on lõuna-aafriklased tulistanud üht raudteerongi, surmates ühe, haavates kuut ja vigastades kuut raudteevagunit.

Hiina sirutab käe Hong Kongi järele

HONG KONG — Pärast 15 aastast vaheaega on Hiina otsustanud taastada Hong Kongile iseseisvuse Hiina riigis, mis tuleks umbes sel ajal, kui Inglismaa leping enamuse oma krooni-koloniatega lõpeb. Teades, et selline tuleviku väljavaade võiks häirida ärimeeste ringkondi, on Hiina juhid siiski Inglise ametivõimudele kinnitanud, et nad ei tarvitse sellepärast veel muretseda. Hiina lubab Hong Kongi siiski säilitada vabasadamana. Kuidas ta korraldab Hong Kongile iseseisvuse, on seni jäänud ebaselgeks. Kommunistlikud Hiina juhid pole kunagi tunnustanud lepingut Inglismaaga, kuna see olevat neile kahjulik ja hiinlaste rahvuslik autunne kannatavat selle üürimise tõttu.

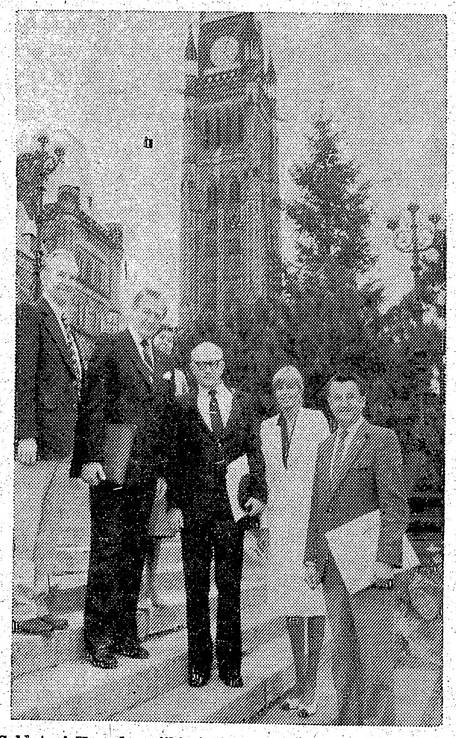

Sergei Soldatovi Kanadas viibimise puhul oli tal EKN vahendusel kokkusaamine Kanada parlamendi Helsingi grupi liikmetega. Pildil moment külaskäigust Ottawasse, vasakult esimene EKN abiesimees Ottawas W. Pent, parlamendiliige liberaal K.W. Robinson, ülal Henny Aruja, dissidentide ja poliitvangide abistamistöö rakendaja, Sergei Soldatov, EKN Välisvõitluse komisjoni esinaine Eneri Taul ja parlamendiliige liberaal J. Flis Ottawas parlamendimäel.

Nõukogude dissident vahistati lennuväljal

MOSKVA — Ühe nõukogude vaimuliku grupi dissidentlik juht sai pekata ja veeti minema kahe tsiviilriietuses politseiniku poolt Ukraina lennuväljal, ütles nelipühi koguduse juhti Vasily Baratzi abikaasa. Baratz ütles maikuul, et ta sunniti kolmeks päevaks vaimuhaiglasse, kui Moskvat külastas ameerika evangelist Billy Graham.

MIS OOTAB EES PALESTIINLASI?

Iisraeli eesmärk olevat kogu palestiinlaste rahva olemasolu kaotamine

BEIRUT — Pärast üheksa-nädalalist Palestiina Vabastamise Organisatsiooni põgenikelaagrite pommitamist on Yasser Arafati kunagi hästiorganiseeritud organisatsioon purustatud, selle administratsioon kildudes ja senised põgenikelaagrid elamiseks kõlbmatud.

12 aastat tagasi, kui PLO aeti välja Jordaaniast, ehitas partisanide organisatsioon omale riigita pealinnaks Beiruti, kus Liibanoni valitsus oli sisemiste gruppide vastuolude tõttu liiga nõrk palestiinlastele vastupanu osutamiseks.

Saades toetust õlirikastelt araabia riikidelt oli PLO-l oma sotsiaalne teenindus, haiglad, koolid, raadiojaam ja ajaleht.

Ka oma armee formeeriti, kus kunagi oli Arafati kinnituse kohaselt kuni 40.000 meest,

kes olid valmis võitlema nende Iisraeli poolt võetud kodude eest.

Üle 100.000-e palestiinlase elasid muhameedlaste sektoris Lääne-Beirutis, enamus keskendatuina PLO laagreisse, mis oli PLO-le inimreserviks nii PLO sõjaväelises kui ka administratiivseks vajadusteks.

Üheksa nädalat kestnud Iisraeli piiramine ja katse PLO-d likvideerida on seda muutnud. PLO-keskused Fakhani naabruses Sabra laagris on raskesti kahjustatud.

Ka Arafati 15-korruseline peakorter varises kokku Iisraeli pommitabamusel.

Kuid raskemad kaotused partisanidele on olnud põgenikelaagrite hävitamised, mis olid tsementplokkidest tehtud ja plekiga kaetud varjualused.

Kui juudid rääkisid PLO laagrite hävitamisest, siis nad ei mõelnud ehitusi, mida võib kergesti taastada. Iisrael ei olevat olnud mitte huvitatud PLO sõdurite hävitamisest, vaid eesmärgiks oli olnud tsiviilisikute kaotamine.

Bourj al-Barajneh laagris, kus oli kord 30.000 palestiinlast,

on elamute rajoon pommidega läbi küntud kuni rinnakõrguseni.

Seal on kolme meetri sügavused kraatrid. Mürsud on purustanud katused, torustikujäänused ja telefoniposte on varemete hulgas.

PLO esindaja Jamil Hilal ütles selle olukorra kirjeldamisel, et Iisraelil on kogu sõjakäiguga olnud midagi suuremat eesmärgiks kui vaid partisanide väljaajamine. Nad tahavad likvideerida palestiinlaste eksistentsi Liibanonis, kaasaarvatud tsiviilelanikud. Nad ei muretse 7000—10.000 PLO partisani pärast. Iisrael tuleb ja ütleb paari või kolme aasta pärast, et need laagrid ei ole enam elamiskõlbulikud ja rahvas tuleb teiste araabia riikide vahel ära jagada.

Palestiina partisanide kõrval, keda arvatakse olevat Lääne-Beirutis 7000, Iisrael ütleb et 13.000,

on Liibanonis veel 300.000 palestiinlast laiali üle maa,

kaasaarvatud partisanide perekonnad.

Veel on teadmata, mis võib juhtuda Lääne-Beiruti põgenikele, kui PLO võitlejad lahkuvad ja liibanonlased tulevad tagasi oma äridesse ja kodudese. Palestiinlased, kes põgenesid Lõuna-Liibanoni laagreist, mis hävitati juba esimestel päevadel pärast juuli alul alanud invasiooni. Ei suuda ette kujutada, mis on juhtunud, et nad ei või minna tagasi oma põgenikulaagri vaesesse kodusse. Olles 40-e aasta jooksul teistkordselt sunnitud loovutama kõik, mis neil olnud.

Iisrael ütleb, et põgenikelaagrid olid sellepärast pommitamistel eesmärkideks, kuna partisanid olid ehitanud oma tugipesad laagreisse.

Suurem põhjus olevat siiski, et juudid ei taha, et palestiinlased üldse asuksid oma laagreisse tagasi,

kuna külvatud viha võib põhjustada uue lõikuse, mis ei lase palestiinlaste probleemi kunagi lahendada.

Solidaarsuse vaimu ei murta

Poolakaid kutsutakse üles suureks demonstratsiooniks ametiühingu teisel aastapäeval

VARSSAV — Poola põrandaaluse ametiühingu aktivistid lehvitasid kahte suurt punast-valget Solidaarsuse lippu inimestest tihedal Varssavi südalinna tänaval ja heitsid majakatustelt alla lendlehti, mis oli esimeseks demonstratsiooniks kahenädalalisel katsel keelatud ametiühingu elusolekut näidata.

See zhest tehti, kui Poola sõjaväeline juht kindral Wojciech Jaruzelski lõpetas oma külaskäigu Krimmi, kus tal oli kohtumine N. Liidu presidendi Brezhneviga, kellele ta kaebas, et kontrrevolutsioonilised jõud takistavad Poolas kriisi lõpetamist. Jaruzelski ütles, et need jõud saavat abi Ameerika Ühendriikidelt.

Põrandaalused ametiühingu juhid kavatsevad kahel eeloleval nädalal kutsuda üles rahvast Solidaarsuse toetamisele

ja suuremast massdemonstratsioonist sõjaseaduse vastu osa võtma,

mis peetakse 31. augustil, Solidaarsuse asutamise teisel aastapäeval.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $45.—, poolaastas $24.— ja veerandaastas $13.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $55.—, poolaastas $29.— ja veerandaastas $15.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.,
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

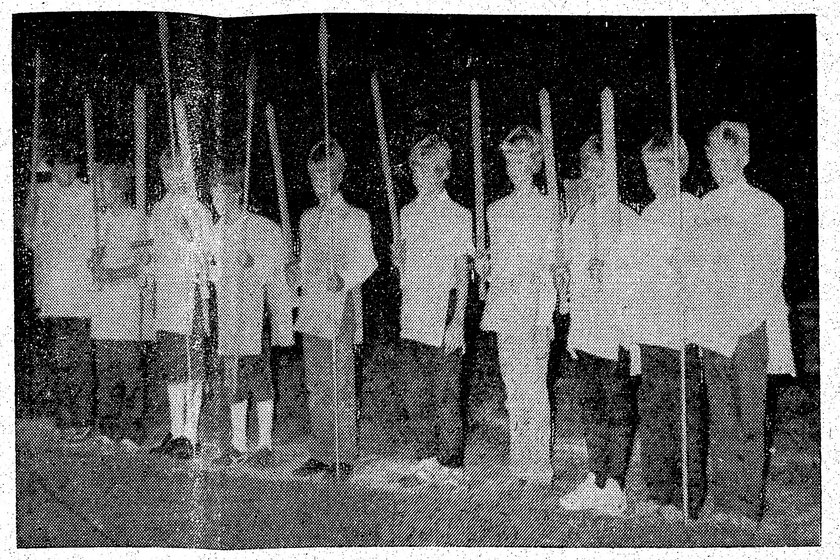

Muistseid sõdalasi Jõekääru lastesuvekodu valguspeol, kes Endel Rubergi juhatusel deklameerisid tõotuslikke lubadusi oma isade maale. Foto: J. Säägi

Washingtonis maad kuulamas

India peaminister Indira Gandhi äsjast külaskäiku Washingtoni, kus külaline kohtas president Reaganiga, peetakse diplomaatilistes ringkondades pöördepunktiks India-Ühendriikide suhetes. Resoneeritakse ja kalkuleeritakse, et see visiit tähistab India eemaldumist N. Liidu orbiidist ning lähenemist Ühendriikidele ja teistele lääneriikidele.

Sellest on nüüd möödunud ligemale 11 aastat, kui India pidas kasulikumaks hakata mängima vene orkestris, mille tulemusena ta suhted Ühendriikidega märgatavalt jahenesid. India lootis ilmselt Moskva suurele majanduslikule abile oma tööstuse ülesehitamisel ja majanduselu elustamisel, kuid on nüüd nähtavasti vene hõredatest majanduslikest võimalustest pettunud. India vajab oma tööstuse ülesehitamiseks kõrgekvaliteedilist tehnoloogiat ja moodsaid masinaid, kuid Gandhi ja tema nõuandjad on nüüd sunnitud konstateerima, et Moskva vajab ise hädasti läänemaailma majanduslikku abi ja tehnilisi teadmisi ning tal ei ole palju teistele pakkuda. Võib oletada, et New Delhis tuntakse tõsist muret sidemete jahenemise pärast lääneriikidega ning pikemas perspektiivis võiks see kaasa tuua olukorra, kus India kaotab täielikult oma sidemed läänemaailmaga.

Lisaks sellele oletavad läänemaailma vaatlejad, et Indira Gandhi on pettunud sündmuste arengust Afganistanis. Peaminister ja tema nõuandjad olid tõenäoliselt veendunud, et vene okupatsiooni Afganistanis on võimalik lahendada diplomaatilisel teel, kuid nüüd on vene punaarmee viibinud juba kaks ja pool aastat Afganistanis ning ei mõtlegi sealt lahkuda. See on ümberlükkamata tõendiks, et India „vaikne diplomaatia" Afganistanis normaalse olukorra kehtestamiseks on jooksnud liivale.

Peaminister Gandhi külaskäik Washingtoni ei ole esimeseks India valitsuse sammuks lääneriikidele lähenemisel. Kontaktide otsimine ja tihedamate majanduslike sidemete sõlmimine on kestnud juba pikemat aega ning on osutunud Indiale ilmselt kasulikuks. Lääneriigid on teinud India tööstuse ülesehitamiseks suuri investeeringuid ning International Monetary Fund garanteeris Indiale 5,7 miljardi dollarilise laenu. Kuid India majandus on pikaajalise Moskvaga sõbrustamise perioodil niivõrd allakäinud, et riik vajab suuremat ja tõhusamat majanduslikku abi, mida on võimelised andma Ühendriigid ja teised lääneriigid.

Moskva on teinud suurimaid pingutusi, et hoida strateegiliselt tähtsat Indiat oma haardes ja rüpes. Nii aitavad venelased Indias ehitada jõujaamu, rajavad seal 3 miljardi dollarilise terasetööstuse ning varustavad Indiat õliga. Kreml kardab, et ta kaotab monopoliõiguse India sõprusele ning katsub praegust olukorda kõigiti säilitada. Kuid samal ajal on India valitsus teadlik, et Ühendriigid ulataksid New Delhile abistava käe kui neil võimalduks Indiat välja manööverdada Moskva mõjuorbiidist. See olukord annab Indira Gandhile praegu mänguruumi ja võimaldab tal mängida kaheotsaga mängu — säilitada oma sõbralikud sidemed N. Liiduga, kuid otsida samal ajal majanduslikku tuge ja abi ka Ühendriikidelt.

Peaminister Gandhi ja president Reagani vahelised läbirääkimised toimusid sõbralikus õhkkonnas, mainitakse ametlikus informatsioonis. Kuid läbirääkimiste üksikasjalise käigu kohta ei ole antud ülevaadet. Kasinast informatsioonist võib järeldada, et Gandhi küsis palju, kuid Reagan oli lubaduste andmisel tagasihoidlik. Üldiselt jääb mulje, et kohtumisel ei sõlmitud kindlaid kokkuleppeid ja ei antud kaugeleulatuvaid lugadusi, vaid käsitati Indiale majanduslikku abi andmise võimalusi üldiselt ja puudutati ka välispoliitilisi küsimusi, eriti India vahekordi N. Liiduga. Eriliseks käsitluse ja vaatluse objektiks oli Ühendriikide sõjalaevastiku viibimine India okeanis, mida peaminister Gandhi ei poolda, kuna tema arvates ei ohusta N. Liit Pärsia lahe piirkonnas asuvaid õliriike.

Gandhi eesmärgiks ei olnud ilmselt ainult kohtumine president Reaganiga ja Ühendriikide mõjuvõimsate poliitikutega, vaid ta taotles India praeguse poliitika selgitamist ka ameerika rahvale, andes ajakirjanikele ja televisiooni saatejaamadele intervjuusid. Nende intervjuude ja jutuajamiste kestel on peaministri eesmärgiks eriti alla kriipsutada, et India suhted N. Liiduga ei baseeru erilistel kokkulepetel ja kommunistliku süsteemi soosimisel vaid vastastikusel sõprusel.

Kuid peaministri esinemine ei jätnud ameeriklastele veenvat muljet, kui ta küsimustele vastates mainis, et tal ei ole andmeid kui palju vene sõjalisi ja tsiviil-nõuandjaid on praegu Indias. Ning Gandhi ja tema nõuandjate praegune Moskva roobastel kulgev välispoliitiline liin kerkis eriti veenvalt esiplaanile kui Gandhi mainis, et N. Liiduga on võimalik läbirääkimiste korras Afganistani küsimust lahendada ja okupatsiooni lõpetada kui teised riigid Afganistani „mässajatele" enam relvi ei anna. Sellised väljendused ei lase oletada, et Gandhi välispoliitiline liin oleks Washingtoni reisiga põhiliselt muutunud.

K. A.

Stalini sõda oma rahva vastu

Kuulsasse Tolstoi perekonnaliini kuuluva Nikolai Tolstoy raamat miljonite hukkamisest

Stalini, samuti nagu Hitleri kohta, ilmub endiselt raamatuid, ehkki diktaatorid ise on ammu põrmustunud ajaloo tuhahunnikusse. Hiljuti ilmus ka Kanada raamatukauplustes müügile Nikolai Tolstoy teos — „Stalin's Secret War" — „Stalini salajane sõda", missisaldab ka mõningat uudset materjali ja peatub ka Balti riikide saatuses.

Kuigi teos oma enam kui 460-el leheküljel hõlmab nii N. Liidu sise- kui ka välispoliitikat Stalini ajastul, mõtleb autor Stalini salajase sõja all sõda Stalini oma rahva vastu ja asetab pearõhu selle hirmuvalitseja kuritööde paljastamisele aastatel 1938 kuni 1945. Tolstoy rõhutab, et stabiilsus kodurindel oli Stalinile masside ülestõusu kartusel alati esimeseks prioriteediks ja seda isegi sellisel määral, et ka Saksamaa invasiooni esimestel nädalatel pidas Stalin poliitiliste süüaluste hukkamist Leedu ja Ukraina vanglates tähtsamaks kui punaarmee varustamist olulise laskemoonaga. Sajad tuhanded hästivarustatud sõjaväelased olid rakendatud valvuritena orjalaagrites seeasemel, et saata nad vastu edasi tungivatele Hitleri vägedele.

Autor peab omaette kurioosumiks asjaolu, et Stalini terror oma rahva vastu sai Läänes ulatuslikumalt teatavaks alles pärast Solzhenitsõni „Gulaagi Arhipelaagi" ilmumist

ja ometigi oli selle kohta vastavat dokumenteeritud kirjandust olemas kõigis tähtsamates läänemaade keeltes sellest ajast peale, kui Lenin 1912 aasta jaanuaris esimeste karistuslaagrite rajamise volitas.

Tolstoy kirjutab, et 1930-ndaist aastatest peale otsustas Stalin hakata sunnitöölaagrite tööjõudu suuremas ulatuses rakendama N. Liidu majanduse teenistusse ja 1941. aastal sakslaste kätte langenud dokumentide põhjal ilmneb, et vähemalt 25 protsenti N. Liidu majandusest tugines sunnitööliste toodangule. Seejuures märgib autor, et mitmes olulises osa oli N. Liidu sunnitöösüsteem Stalini ajal palju rangem, kui orjapidamine antiikaegadel või Ühendriikide neegriorjade pidamise ajastul.

Tolstoy kirjutab selle kohta: „Esiteks olid klimaatilised tingimused N. Liidus, kas siis polaarpiirkonna laagrites või Kesk-Aasia kõrbealadel, üldiselt palju karmimad. Teiseks eraldati orjad oma perekonnaliikmetest ja nad paigutati ühiskonnast eraldatud paikadesse. Lisaks sellele kannatasid nõukogude sunnitöölised nuhtluse all, mida üldiselt peeti valvuritest hullemaks.

Selleks olid kriminaalvangid, kes ööl ja päeval terroriseerisid poliitilisi karistusaluseid.

Lõpuks oli nõukogude poliitvangide kohtlemine eriliselt julm seeläbi, et neid ei võetud mitte ainult kui odavat tööjõudu, vaid ühtlasi kui rahvavaenlasi. Vastukaaluks võiks ütelda, et kui enne Nõukogude aegsetes orjaühiskondades jäid orjad kuni surmani ikkesse, olid Lenini ja Stalini ajal kehtestatud kindlad karistusmäärad. Kui aga arvestada tohutut suremise määra ja asjaolu, et karistusi oli alati võimalik pikendada, ei olnud sellel kuigi suurt tegelikku tähendust," ütleb Nikolai Tolstoy.

Autor märgib, et 1940-ndail aastail oli umbes poole-miljonilises Kolõmna kullaväljade orjalaagrites suremus 50 protsenti aastas ja ühtekokku nõudis see laagrite kompleks kolm miljonit surmaohvrit. Stalini surmalaagrite ohvrite üldarvu suhtes esitab autor kalkulatsioone mitmest allikast ja peab tõenäoseks, et kõigis kokku suri vähemalt kaksteist miljonit inimest, võrreldes 14.000 hukkumisega tsaaride valitsuste viimase poolesajandi jooksul.

Millised olid tingimused Nõukogude orjakolooniates võrreldes Hitleri kurikuulsate KZ-laagritega Sellele vastamiseks annab autor oma teoses sõna sionistide juhile doktor Julius Margolinile, kes on seitse aastat Nõukogude sunnitöölaagris. Ta ütleb: „Hitlerism on purustatud, kuid Nõukogude sunnitöölaagrid püsivad endiselt.

Nende rajamisest peale on Nõukogude laagrid nõudnud rohkem surmaohvreid kui kõik teised maailma karistuslaagrid — Hitleri omad kaasa arvatud — ühtekokku.

Kogu generatsioon sioniste on surnud Nõukogude vanglates, laagrites ja sundasumisel. Üks naine, kel tuli taluda kannatusi mõlema süsteemi sunnitöölaagrites, ütleb et Ravensbrücki laagris jõudsid natsid alles oma rezhiimi lõpu eel brutaalsuse osas bolshevikele järele. Siis langes olukord Siberi tasandile ja 1944. aasta lõpus ei olnud enam kuigi palju erinevust. Ravensbrücki ja Karaganda vahel".

On üldiselt teada, et Eesti, Läti, Leedu, Ida-Poola ja Bessaraabia määrati 3. augustil 1939 Molotovi ja Ribbentropi poolt allakirjutatud pakti salajase protokolli põhjal N. Liidu mõjusfääri. Nikolai Tolstoy juhib oma raamatus „Stalini salajane sõda" tähelepanu mõneti vähem teada olevale faktile, et see protokoll erines samade välisministrite vahel saavutatud esialgsest kokkuleppest, mille kohaselt Leedu pidi minema Saksamaa mõjupiirkonda, kuna Hitler soovis laiendada oma kontrolli Ida Preisimaalt Läänemere rannikut mööda põhja suunas. Stalinil olid aga samasugused eesmärgid ja ta avaldas protesti, tuues veel esile asjaolu, et Leedu oli olnud Vene impeeriumi osa. Hiljem, seoses Poola piiride küsimusega saigi Stalin Leedu, olles vastutasuks nõus loovutama suurt osa Poolast, mis oli varem ettenähtud Moskva mõjupiirkonda.

2. oktoobril kutsuti Leedu välisminister Urbsys Moskvasse, kus talle esitati samad baaside nõudmised, nagu varem Eestile ja Lätile.

Tolstoy kirjutab, et Leedu delegatsioon avaldas sellele vastuseisu, kuna see muudaks Leedu vasallriigiks.

Stalin oli algul protesti kuulanud, kuid lõpetanud siis selle jutu sõnadega: „Te räägite liiga palju;"

(Järgneb)

Gromõko tühjad lubadused

Maailma häda — puudulik informatsioon

KABC TV poliitiline kommentaator Bruce Herschensohn oma päevauudistes analüüsis Andrei Gromõko kõnet Ühendatud Rahvaste Liidus. Herschensohn märkis, et Nõukogude Liit kasutas ära briljantselt ÜRO eriistungit lugedes ette Leonid Brezhnevi kirja, kus viimane ütles, et „Nõukogude Liit peab kinni oma lubadusest mitte esimesena kasutada tuumarelvi."

Herschensohn ütles, et kui keegi usub seda, siis see inimene peab olema segane, ega tunne Nõukogude Liidu ajalugu ja tema propaganda tehnikat. Nõukogude Liidu ajalugu näitab ühe lepingu murdmist teise järel alates kirjalike lubadustega Eesti, Läti ja Leedu iseseisvusele kuni Helsingi kokkuleppeni. Nõukogude Liidu juhtide allkirjad, kaasaarvatud Brezhnevi oma, pole kunagi midagi tähendanud. Oleks peaaegu naeruväärne kui see poleks nii traagiline, on katkend tema kirjast kus ta märgib, et kõik võimalik tuleb teha, et keemilised relvad hävitada maapealt. Nõukogude Liit on tuntud sellise idee eestvedajana.

Kuidas küll keegi sai hoiduda ÜRO's naermast? Ja kõige rohkem Gromõko ise?

Raporte, et Nõukogude Liit valmistab ja kasutab kemikaalseid revli on saadud sadade tunnistajate käest, kes seda isiklikult on näinud.

Kemikaalide kasutamise tagajärjel on 10 kuni 50 tuhat inimest surma saanud Afganistanis, Kambodzhas ja Laoses. Seda nimetatakse „Kollaseks vihmaks.

Sellele lisaks teab Nõukogude Liit, et maailmas teatakse, et 1979 aasta aprillis, natuke rohkem kui kolm aastat tagasi, toimus suur plahvatus Nõukogude Liidus, Sverdlovskis, kus plahvatusest tekkinud kemikaalide pilv tappis kuni 1000 inimest. Sellest ajast peale on kuus, võib-olla kaheksa uut vabrikut ehitatud Nõukogude Liidus, kus valmistatakse tapvaid kemikaale sõjaliseks kasutamiseks.

Millest siis venelased räägivad, kui nad ütlevad nagu oli Brezhnevi kirjas: „Meie oleme ilma viivituseta nõus keelama kõikide kemikaal-relvade kasutamist ja varud tulevad hävitada."

Herschensohn nimetab, et Nõukogude Liit on seda juba varem kaks korda lubanud. Kas see on uus leping peale selle kui murti kaks esimest lepingut? Kõige hilisem leping kirjutati alla 1972. aastal bioloogilise sõjapidamise konverentsil,

milles nõuti, et mitte mingisugusel juhusel ei tohi uurida, valmistada, hoida või omada sellised kemikaalseid relvi ja mürke, keelates nende kasutamist sõjalises olukorras või konfliktis.

Herschensohn märgib, et Nõukogude Liit ütleb kõike vaid propaganda põhjustel. Nad mitte kunagi ei luba järelvalve teostamist. Erinevus meie propaganda ja nende propaganda vahel on see, et meie oleme ausad. Tragöödia aga see, et puudulikult informeeritud inimesed maailmas ei saa eru sellest vahest.

V. P.

Kommentaarid

N. Liidu võimud uhkeldavad alati, et nad annavad oma kirjanikele ja teistele kultuuriinimestele suuri majanduslikke toetusi ja loovad soodsaid tingimusi oma eriala viljelemiseks. See väide võib tõsi olla truualamlikule parteikirjanike ja propagandakultuuri meisterdajate kohtlemisel, kuid see ei kehti iga nõukogudemaa kirjaniku ja kunstniku kohta. Selle kohta saame päris huvitava tõendi okupeeritud Eestis ilmuva „Loomingu" veergudelt, kus on avaldatud kirjanik Heino Kiik'iga jutuajamine, mida me juba ühes eelmises „Vaba Eestlase" numbris oleme puudutanud.

„Loomingu" toimetus esitab kirjanikule küsimuse: „Kirjanik ja vaikus. Mis on Sinule härivaim müra nüüdiselus?"

Sellele küsimusele tuleb kirjalikult järgmine vastus:

„Võib harjuda ja harjutada end ka keset saginat töötama, maailmamürast välja lülituma, kuid ilmselt annab see närvidele tarbetut lisakoormust. Nii tuleks kirjutamisel eelistada eraldatust ja vaikust, müraohutust. „Tondimaja" panin kirja Lasnamäel kahetoalises korteris läbikäidavas toas, algul põlve peal, siis väikesel laual. Korteris elas kokku viis inimest, neist kaks algkoolilast. Tulin väljalülitumisega toime, kuid väsitasin end enam kui aasta kestnud kontsentreerumisega päris haigeks. Tookord lasksin raadiol mängida. Jommiromaane alustasin ühetoalises korteris, kahe inimese elupaigas. Siis raadio vaikis. „Mind armastab jaapanlanna" kirjutamiseks oli üks tuba neljatoalises korteris, kus elas viis inimest, neist kaks olla kaheksast poissi, kelle mänguruum kohe mu ukse taga. See tekitas mõnikord sisekonflikte, sest mu väljalülitusvõime ei olnud enam absoluutne, närvid olid rohkem kulunud kui kümme aastat tagasi. Viimast romaani kirjutasin juba olmemürast täiesti isoleeritud töötoas, kus nüüd raadiot ei olegi. Viiekümneliselt jõudsin normaalseisse tingimusisse . . . .

Informatsioonikanalite müra häirib vahel väga: leierdatakse ammukuuldut, ammuteatut, vähehuvitavat, on, nagu masindatakse kunagi pekstud põhku, kust pole loota enam tera väljakukkumist. Edasiantavas informatsioonis tuleb eristada teavet kandvaid sõnu, tühisõnu ja vale teavet kandvaid sõnu . . ."

See kirjaniku analüüs ei vaja enam selgitavaid kommentaare, kuna siin on kõik vajalik selgelt ja sirgelt välja öeldud. Jääb ainult imestada, et kirjaniku pihtimus nägi „Loomingu" veergudel trükimusta.

★

Lääne-Saksamaa poliitikud ja Ruhri töölised küsivad raevunult, miks nemad ei või venelastele müüa gaasijuhtmestiku torusid ja aidata N. Liidul Siberi maagaasi toomist Euroopasse, samal ajal, kui Ühendriikide president Reagan müüb Moskvale lahkel käel oma teravilja ja hoolitseb sellega Kansase ja teiste põllunduspiirkondade farmerite tulude eest. Mis põhjus on sakslastel venelastega äritsemisest loobuda, kui ameeriklased, kes teevad Lääne-Saksamaale ja teistele Euroopa riikidele takistusi venelaste abistamiseks gaasijuhtmestiku ehitamisel, jatkavad oma kauplemist N. Liiduga?

President Reaganil on siin oma põhjendus ja vabandus valmis. Valgest Majast seletatakse, et Moskva peab ameerika teravilja eest maksma koheselt kõvas valuutas suuri summasid, mis nõrgestab tema sõjalise potensiaal tõstmist, kuna seevastu Euroopasse toodud gaasi eest hakkavad venelased teenima igas aastas lääneriikidest miljardeid dollareid, millised sissetulekud rakendatakse relvastamisele ja N. Liidu agressiive välispoliitika toetamisele.

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

21. ja 22. aug.
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

28. ja 29. aug.
dr. J. Marley, tel. 921-7777

Tartu ülikooli juubeli tähistamine Vancouveris

Vancouver on pea ainus koht väli-eesti ühiskonnas, kus tähistati Tartu ülikooli 350. aastapäeva selle tähtpäeva paaripäevalises läheduses, 27. juunil sealse Peetri kiriku ruumes. Esiosas oli mälestusjumalateenistus, kus oli kaastegev õp. J. Juhkental Seattlest, laulis Vancouveri Eesti Segakoor ja R. Olljum.

Pärast Tartu ülikoolile pühendatud jumalateenistust, millisel õppeasutusel on nii suur osa EELK ajaloo jooksul, järgnes koosviibimine Meie Kodu aulas. Päevakohase kõnega esines koguduse esimees Lembit Pütsep. Tervitusi ütlesid külalised, Rootsi konsul Vancouveris K. Stolja, Soome konsul K.H.V. Seppala. Viimased olid ilmselt ülalatunud nähes osavõtjate korporatsiooni liikmete arvukust, mis tõestas eestlaskonna akadeemilise hariduse ulatust, kuna konsulite arvates olid immigrandid alati esindanud töölisklassi.

Kõne kõrval laulis Eevi Kuusk, klaveril Ülo Valdma, deklamatsioone esitas Elga Mihkelson.

K. Linnase edasikaebus ülemkohtus

Esimese eestlasena „sõjakurjategijaks" tunnistatud ja kodanikuõigustest ilma jäetud Karl Linnase edasikaebus on ülemkohtus, kus see võib arutusele tulla pärast kohtu suvist vaheaega.

Kuni 10. augustini oli antud aega asjasse puutuvate materjalide sisseandmiseks. Ameerika kohtule võivad ka kohtuasjast väljaspool seisvad isikud ning organisatsioonid kui amicus curiae, „kohtu sõbrad" esitada kohtule oma poolt ja vastu seisukohti kohtuasjas. Seda aktsiooni oli oodata ka Karl Linnase kasuks. (VES)

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

Valge Maja seletus sisaldab kahtlemata mõningaid õigustavaid argumente, kuid need on selleks väga nõrgad ja otsitud, et suruda Lääne-Euroopa riikidele peale N. Liidu majanduslikku boikoteerimist. Valgest Majast lendu lastud vabandused on vastuolus ka Reagani üldise range N. Liidu ohjeldamiseks rakendatud poliitikaga, mis taotleb N. Liidu bürokraatliku riikliku majandussüsteemi nõrkuste ärakasutamist ja kommunistliku süsteemi üldist nõrgestamist. Põllumajandus on teatavasti N. Liidu üheks kõige nõrgemaks majanduslikuks sektoriks ja Achillese kannaks ja kui Reagan seda oma teraviljasaadetistega toetab, siis annab ta vene kommunistidele samasugust majanduslikku abi nagu Lääne-Euroopa riigid oma gaasitorustiku ehitamisega. Valges Majas ei teata nähtavasti, et näljaoht on kõige paremaks mooduseks vene rahvale ja allaheidetud rahvastele tõendamiseks, et kommunistlik süsteem on astumas üle pankroti läve.

Ühendriikide poliitikute ja riigipeade nõrgemaks küljeks on alati olnud välispoliitika, kuna presidendid ja Kongressi liikmed on ülepeakaela uppunud sisepoliitilistesse probleemidesse, mis on väga olulised valimistel enamuse saavutamiseks. Olukord muutub aga ohtlikuks kui sisepoliitilised probleemid ja mõjuvõimsad grupid hakkavad mõjutama välispoliitikat. Seda näeme Iisraeli kontrollimata varustamisega moodsate hävitusrelvadega, mis lööb segi Ühendriikide Kesk-Ida poliitika ja selles sisepoliitika valguses näeme ka Ühendriikide teraviljalaadungite saatmist N. Liitu sealse kommunistliku süsteemi toetamiseks ja vee peal hoidmiseks.

AMI

RATAS OPTIK
TELEFON 465-6251

247 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2

SOOVITAME PRILLE PARIMAS KVALITEEDIS
KÄEKELLADE MÜÜK JA PARANDUSTÖÖD
TÄIDAME KODUMAISEID PRILLIDE RETSEPTE

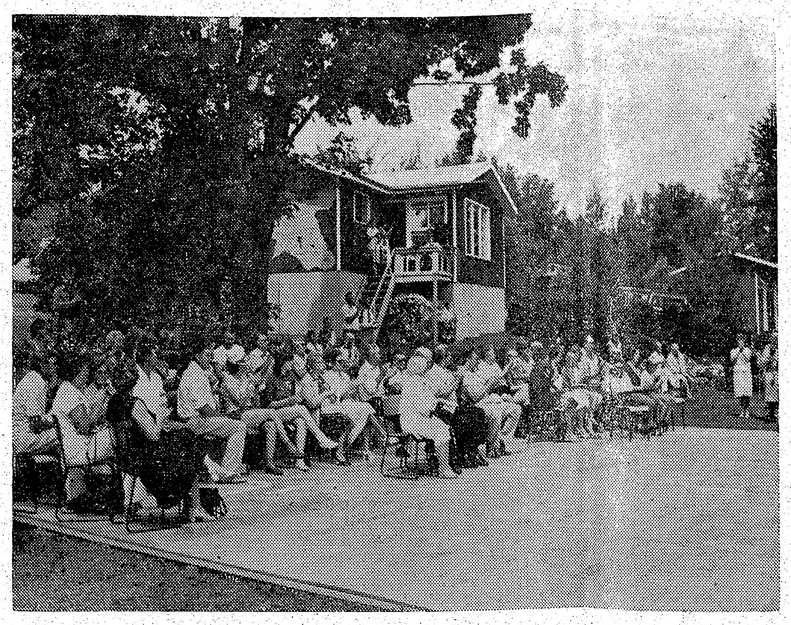

Pidustusest osavõtjaid Sault Ste. Marie eestlaste suvekodu „Eesti Ranna" esisel. Hoone seinale on asetatud suur Eesti reljeef, mis kõigile meenutab nende päritolumaad. Foto: Tommy Tomson

SUVISED PÄRNU PROBLEEMID

Puudused, puudused kõikjal — Kuhu kadus Pärnu aromaatne kohv ja maitsvad saiakesed?

Pärnu olevat eelistatum kuurortlinn Eestis, kus suvekuudel elanike arv mitmekordistub alalise elanikonna 50.000 kõrval. See nõudvat linnamajanduse ümberkorraldamist, sest vajatakse rohkem teenuseid, kaupu, mis linna transporti koormavat. Hiljuti tehti uurimus kuidas on Pärnu elanikud, ravil olijad ja puhkajad rahul linna teeninduse organiseerimisega.

KAUPLUSED EI RAHULDA

Rohkesti etteheiteid on linna elanikel ja puhkajail kaubandustöötajaile, sest kauplustes suhtutakse ostjaisse üleolevalt, tihti lausa vaenulikult. Müüjad ei oskavat (olematut) kaupa soovitada ega pakkuda. Kurtjad omalt poolt soovitavad, et rahvakontroll aktiivsemalt letialust kaubandust kontrolliks ja süüdlasi karistaks. Ka ei ole laialt maalt tulijad rahul kaupluste enamjaolt kitsaste ruumidega.

Mõned soovivat, et linnas peaks olema valvekauplus, kust saaks osta toidukaupa õhtul kella 10-ni. Ka ei lepita sellega, et pühapäeval suletakse kõik poed liiga vara. Kurdetakse, et suvekuudel on raskem osta paljusid kaupu, sest linna asukate arv muutub suvitajate tõttu palju suuremaks, mida aga kaupade varumisel küllaldaselt ei arvestata.

RASKUSI SÖÖKLASSE PÄÄSEMISEGA

Sama halb olevat lugu sööklate ja restoranidega kuhu suvel olevat üsna raske pääseda ning mille menüü kippuvat üksluiseks jäämа. Kuigi toitu on vähe jätvat suvekohvikute puhtus soovida, mustad nõud jäetakse lauale, lauad on pühkimata ja seal olevat palju kärbseid. Üks kurdab ka, et sööklas puuduvat noad kui söögikultuurile vajalikud esemed.

Et õhtul restorani minna on vaja laud ettetellida, muidu sisse ei pääsevat. Ettetellimine nõudvat sageli mitmekordselt kohalkäimist, kuna vastavat ametimeest pole tihtilugu kohal. Üldiselt kurdetakse, et restoranide kultuur on alla käinud, kuna administratsioonil polevat nõudlikkust millises rõivastuses ja kuidas käituvaid inimesi sisse lastakse; viimaste osas olevat tehtud „hinnaalandusi".

PARANDUSTÖÖKOJAD MATERJALIDE PUUDUSES

Ka ei olda rahul teenistusettevõtete lahtiolekuaegadega, mis langevad kokku tööajaga. Nii olevat sadulsepatöö, pesumasinate remondi ja muude teenuseliikide puhul. Soovitakse, et osa neist oleks avatud puhkepäevadel. Kuid lahtiolekuaeg ei lahendavat veel teenindusalalisi probleeme. Nii olevat juuksuritöökodades krooniliseks hädaks pesu-, sooja vee ja lokivedeliku puudus. Sageli olevat rikkis ka juuksekuivatajad. Jalatsiparandamisel ei peetavat kinni tähtaegadest. Tuleb mitu korda enne töökoja vahet käia ja oma jalanõusid kulutada, enne kui eelmised parandamiselt kätte saadakse.

Kuna Pärnus on ka paljusid kõrgemaid ja väljavalitumaid suvitajaid, siis leiavad need, et moesalongides õmmeldu kvaliteet pole sageli vastavuses kõrge hinnaga. Soovitakse sukasilmade ülesvõtmise võimaluse organiseerimist.

JOODIKUTE PARADIIS MUDARAVILA JUURES

Kuid omaette teema olevat teenindus Pärnu rannas. Mudaravila kõrval töötab öllekiosk hommikust õhtuni, ilma puhkepäevade ja lõunavaheaegadeta. Kogu päeva, eriti aga õhtuti, hõivavat joodikud selle ümbruse pingid ja põõsaalused. Karjutakse, ropendatakse, reostatakse ümbrust. Puhkajad, kes jalutavad sealt randa või kodu poole, on sunnitud aegsasti üle tee minema, et mitte lasta end joodikutel tülitada.

Teine ranna häbiplekk on õlleautomaatide ümbrus rannahoone kõrval. Seal sagivat joodikuid nagu mesilasi. Rannahoone „seene" all ja peal on alati prahti, kuivanud kalarappeid, purukspekstud õllekannusid, veinipudelikilde aga võib leida ka rannaliivast. Kui veel mõned aastad tagasi oli Pärnu olnud kuulus oma aromaatse kohvi ja maitsvate saiakeste poolest, siis nüüd need on kadunud, kuid ei öelda miks ja kuhu.

Puhkajad soovivad, et joomavennad rannarajoonist minema tõrjutaks ega sinna ei avataks uusi kohvikuid, mille poolest Pärnu on väga vaene. Peale „Kungla" (Kalevi 31) polevatki linnas ühtegi korralikku kohvikut. Vist ei sobigi rääkida teisest, Vee 2 asuvast „Vikerkaarest".

PUUDUVAD KARASTUSJOOGID, VÕILEIVAD JA JÄÄTIS

Liiga palju olevat nuriseda puhkajate viletsa teenindamise üle Pärnu rannas, sellepärast tehakse kokkuvõte ja märgitakse ainult põhilisemad puudused:

— Peale õlle polevat rannas leida muid karastusjooke.

— Müügilt puuduvad võileivad ja saiakesed, pole piisavalt kondiitritooteid.

— Ei jätku jäätist.

Selle kõrval põhjustavat palju nurinat linna liiklus. Samal liinil liikuvad bussid sageli koos, jättes pikki ooteaegu. Ka on kaebusi bussiliikluse hommikuse alguse ja õhtuse lõpetamise aja suhtes.. Mitmesse linnarajooni hilisel ajal enam bussiga ei pääse. Kuna raudteejaam asub nüüd Raekülas, siis nõutakse, et iga saabuva rongi vastas oleks vähemalt üks buss, kuna ooteruum seal puuduvat.

Kokkuvõtteid tehes märgitakse, et praegu pole Pärnus veel loodud kõiki tingimusi, et linn võiks õigusega kanda kuurortlinna nime. Suvel tekkivat puhkajate juurdevoolu tõttu mitmed segavad pinged, mille leevendamist linna juhtidelt nõutakse. Mõneti jääb paljudest soovitusist siiski mulje, et suvevõõraste teenindamine on tahtlikult aeglane ja vastumeelne: miks peaksid eestlased kutsumatuid võõraid poputama.

„Kalevipoja" tundmise eksamid Jõekäärul

Sportlike mängude ja tegevuse kõrval toimus Jõekääru lastesuvekodus ka pidev „Kalevipoja" tundma õppimine ja eesti keele oskuste suurendamine. Suvekodu tegevuse lõpul korraldas kasvataja Endel Ruberg koos Peeter Pirniga noorte hulgas katsed, kus selgus, et „Kalevipoja" tundmises olid parimad:

väikseist tüdrukuist Kairi Taul, poistest Paul Sambla;

keskmistest tüdrukuist 1) Maia Linask, 2) Liisa Novek, 3) Betti Veenpere;

keskmistest poistest 1) Peter McConnon, 2) Aare Voitk, 3) Eero Voitk;

suurtest tüdrukuist 1) Urve Voitk, 2) Kai Rannik, 3) Pia Metsala;

suurtest poistest 1) Tenno Andra, 2) Erik Valter, 3) Erik Linask.

J. S-gi

Vabaõhu-jumalateenistus Simcoe ääres

Pühapäeval, 22. augustil toimub Simcoe järve ääres, perekond Aleksander Randsalu juures Toronto Kolmainu koguduse selle aasta vabaõhu-jumalateenistus. Jumalateenistus algab kell 12, orelil saadab koraale Georg Iltal. Jumalateenistuse järele on kaetud kohvilaud ja ühise aja möödasaatmine. Osavõtud varemail aastail neist jumalateenistustest on olnud arvukad. Perekond A. Randsalu kodu asub Simcoe järve kaldal, kuhu pääseb Torontost sõites 400-ga ja 11 maanteega kuni Oro 9-nda teeni, kust pöörata järve suunas. Enne järve juurde jõudmist on vasakul teenurgal tähis, mis juhatab perekond Randsalu juurde. Soovitav oleks toolid istumiseks kaasa võtta.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!
Odavad laenud kaasmaalastele
Informatsiooniks helistada: 465-4659

Ema Teresa Liibanonis

BEIRUT — Nobeli rahuauhinna laureaat Ema Teresa jõudis paavst Johannes Paul II saadikuna Liibanonisse. Ta ütles saabumisel, et ta tahab minna igale poole, kus teda vajatakse, ka sinna kus Iisrael pommitamist jätkab.

Ema Teresa ütles, et tal pole esialgu ühtki lõplikku plaani, aga tal oli huvi muhameedliku Lääne-Beiruti vastu, mis on muust maailmast eraldatud Iisraeli piiramisrõnga tõttu.

500.000 tsiviilelanikku linna lääneosas kannatavad Iisraeli blokaadi tõttu, kuna juudid pole lasknud mitmel nädalal linnale toitu viia ega vett anda

ja arstid on hoiatanud, et olukord võib põhjustada tüüfuse levimist.

Pideva pommisaju all olevas linnades olevat mahajäetud lapsi surnud nälga ja janusse.

Ema Teresa, kes on 52 aastat hoolitsenud vaeste eest Kalkutta tänavail, saadeti Lääne-Beirutis kannatavate inimeste juurde paavsti poolt, kes korduvalt tahtis ise minna kannatavaile troosti viima, aga ei saanud minna julgeoleku põhjusel.

Ema Teresa jõudis Liibanoni möödunud kolmapäeval, maabudes Beirutist põhjapool asuvas Juniyeh suvituslinnas.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$45.—	$55.—
Poolaastas	$24.—	$29.—
Veerandaastas	$13.—	$15.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:			Väljaspool Kanadat:
aastas	$49.—	+	$39.—	$44.—
poolaastas	$26.—	+	$19.50	$22.—
veerandaastas	$14.—	+	$ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $49.—, poolaastas $26 ja veerandaastas $14.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavaliee / kiripostiga alates .....
..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... sularaha / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

ARMAST ABIKAASAT, HEAD ISA, VANAISA JA ÄIA

ERNST BOHN'i

sündinud 17. augustil 1904
surnud 15. augustil 1982 Twelve Mile Bay's

mälestavad sügavas leinas

abikaasa META
SYLVIA ja OLEV MAKK
TOIVO ja LINDA

Puhka rahus!

UNUSTAMATA ARMAST VENDA

ERNST BOHN'i

mälestavad sügavas leinas

vend KARL abikaasaga Saksamaal
õde LIINE Saksamaal
õde ELLA Torontos

Puhka rahus
võõra maa mullas!

ARMAST ONU, VANAONU JA HEAD PEREKONNATUTTAVAT

ERNST BOHN'i

mälestavad leinas

JOHANNES, EVI ja URMAS
ESMO, HAIDE, MATTI ja KERSTI
ARVO ja ENE
KASPAR

Puhka rahus!

ARMAST EMA, VANAEMA, ÕDE JA SUGULAST

ALIDE MARIE JOHANSON'i

neiuna MÄND
sünd. 5. apr. 1898 Gatchinas
surn. 8. aug. 1982 St. Catharines

leinavad

DAGI perekonnaga
SVE perekonnaga
FRIEDE
SUGULASED USA's Kanadas ja Kodu-Eestis

ARMAST SKAUDIVENDA

nskm. PEETER KIVIOJA't

mälestavad sügavas leinas

MARK ja RAUL OLO

VARALAHKUNUD ARMAST NOORT SÕPRA

PEETER KIVIOJA't

mälestavad kurbuses

LEO ja LIINA KALM
HEINO ja KALLI PÄRN
VAIKE ja MARI SÄGI

Armast skaudivenda

nskm. PEETER KIVIOJA't

mälestab kurbuses

KALEVI LIPKOND

Armast vilistlast

PEETER KIVIOJA

mälestab

TORONTO EESTI KESKKOOL

Armast skaudivenda

PEETER KIVIOJA

mälestab

LEMBITU MALEV

Varalahkunud noort sõpra

PEETER KIVIOJA't

mälestavad vaikses leinas

MARTA TIIDO
INNA ja GUSTAV VAINU

Varalahkunud kallist

PEETER KIVIOJA't

mälestab leinas

perekond PROSTANG

Noort unustamata armast sõpra

PEETER KIVIOJA

mälestavad leinas

HELGA ja AUGUST SUMBERG
JAAN SOOTS

Meie südamlik kaastunne

HELJO'le, ENDEL'ile ja pr. PETRI'le

nende rasketel ja kurbadel päevadel!

MATSINAD
MARET, VIKTOR ja EDA

Lahkunud armast sõpra, õpetajat ja kooliõde

HELENE AVARLAID'i

mälestavad vaikses leinas

ARMILDA LEPIK
ILME SEREN

Näitleja ja kunstnik surnud kodumaal

8. juulil suri pärast pikka ja rasket haigust Tartu „Vanemuise" teatri ooperisolist ja draamanäitleja Ainu Sepp (Breede). Ta sündis 25. veebruaril 1925 Tartus, lõpetas 1949. a. laulu erialal Tartu Muusikakooli ja jäi tööle „Vanemuise" ooperikoori. Poolteise aasta pärast sai temast ooperi ja operetisolist, kes laulis lüüriliskoloratuursoprani osades. Näitleja võimed lasid teda esineda nii muusika- kui ka sõnalavastusis ja filmides, kokku mängis ta 66 osa teatris ja 4 filmis.

10. juulil suri maali- ja teatrikunstnik Aleksander Peek. Ta sündis 25. aprillil 1915 Kundas. Töötas dekoraatorina „Estonia" teatris, kujundades 25 muusikalavastust. Pärast teatrist lahkumist töötas maalikunstnikuna.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Grahami raamat konfiskeeriti

Billy Grahamit võeti Moskvas hiljuti vastu kui rahuapostlit ning Billy ise ei leidnud küllalt kiidusõnu N. Vene „usuvabaduse" kiitmiseks. Nüüd teatatakse Münchenist:

Nõukogude politsei konfiskeeris vene ja ingliskeelset usulist kirjandust nelipühilase Pjotr Mihhailovitsh Golikovi korterist. Teiste raamatute hulgas võeti ära ka Billy Grahami teos „Peace with God".

Nelipühilane Golikov ise arreteeriti Rostovis ja teda süüdistatakse N. Vene kriminaalseadustiku paragrahv 1904 põhjal.

Leinateateid

Knoxvilles, Tenn., suri 7. aprillil prof. dr. med. Walfried Reinthal, sündinud 14. septembril 1898 Eestis.

Washingtonis suri 20. aprillil dr. med. Leonhard J. Hantsoo, sündinud 2. detsembril 1904 Tallinnas

New Yorgis suri 21. aprillil Elli Ziobia, neiuna Tischler, sündinud 4. juulil 1912 Paides.

Melbourne'is suri 25. aprillil Felix Peterson, sündinud 27. augustil 1908 Tartus.

Adelaide'is suri 1. aprillil Albert Soosaar, sündinud 23. novembril 1924 Pärnumaal.

Sydneys suri 22. aprillil Herman Reigam, sündinud 23. märtsil 1906 Varblas.

Sydneys suri 22. aprillil Ferdinanda Idnurm, sündinud 3. mail 1906 Tallinnas.

Selistes suri 23. aprillil Vassili Pere, sündinud 21. oktoobril 1911 Selistes.

Stokholmis suri 24. aprillil dr. med. Vladimir Suursööt, sündinud 7. oktoobril 1903.

Cardiffis, Inglismaal, suri 18. aprillil filatelist Otto Albert Jaaniado, sündinud 1915 Eestis.

Stokholmis suri 24. aprillil Martin Eellend, sündinud 12. novembril 1899 Pärnus.

Hoforsis, Rootsis, suri 27. aprillil Jüri Hong, sündinud 26. aprillil 1906 Viinistul.

Sydneys suri 30. aprillil Linda Nokker.

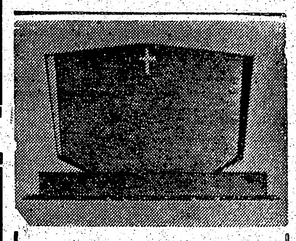

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

Armast vilistlast

ERNA SPUUL-GOSTOVIC'ut

surnud Palm Spring'is, Kalifornias
13. augustil 1982

leinab sügavas kurbuses

korp! FIDENTIA Koondis Kanadas

Lugupeetud ja armast klubiliiget

ERNST BOHN'i

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

Armast

EDUARD METSASALU

mälestab kurbuses

„EHATARE" pere

Armast õemeest ja onu

ERNST BOHN'i

mälestavad kurbuses

SUGULASED ja OMAKSED Eestis

Südamlik tänu kõigile, kes minu armsa abikaasa

HELENE AVARLAID'i

matusetalitusest ja ärasaatmisest osa võtsid, kirstu rohkete lilledega kaunistasid, mulle kirjateel ja muul viisil kaastunnet avaldasid ning teatava summa „The Ontario Heart Foundation'i" annetasid.

Eriline tänu õpetaja Udo Petersoo'le, organist pr. Asta Mitt'ile, ENKS Tütarlaste Gümnaasiumi esindaja pr. Ellen Irs'ile, sama kooli vilistlastele-lauljatele, Montreali Naisseltsi esindaja pr. Tanni Kents'ile ja ÜS. Raimla perele.

Abikaasa VOLDEMAR

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON
FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstikäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.

Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Külaliste päev Jõekääru lastesuvekodus tõi kokku arvuka pere, kes jälgisid rõõmuga noorte ettekandeid, mida lühikese ajaga oli õpitud ja mis näitas kasvatajate oskusi. Pildil suuremad poisid hoogsalt laulmas „Meil merevood on vabad". Foto: J. Säägi

Jõekääru Lastesuvekodus langetati lipud

Tegevusrohke suvine tegevus lõppes lahkumispisaratega ja kaisutustega

Möödunud laupäeval lõppes Jõekääru suvekodu viienädaline tegevus lippude langetamise, teenetemärkide ja auhindade jagamisega. Juba eelmisel reedel toimus Jõekääru sööklas ühine pidulik õhtusöök koos suvekodu noorte, juhtide, personali ja suvekodu abistajate osavõtul.

Toronto Naisseltsi esinaine Heljo Novek tõstis kiidusõnu öeldes esile järgmisi üksikisikuid ja abielupaare: M. Tamm, E. Ruberg, M. Alaveer, A. Pirn, S. Kask, E. Aruja, H. Purje, Schaer, Jaaguste, Kolga, Potsepp, Säägi, Karl Novek ja Peter Pirn. Ta tänas ka köögipersonali ning kõiki teisi heldeid annetajaid ja töötegijaid.

Peale esinaise sõnavõttu abiesinaine Evi Jaaguste tänas omakorda esinaist,

iseloomustades teda kui kohusetruud, väsimatut juhti ja töötegijat,

kes on nende pikkade aastate jooksul Naisseltsi ja suvekodu hoole ning armastusega juhtinud.

E. Ruberg jagas laskmises kohtadele tulnuile ja medaleid saavutanuile, auhindu. Ta märkis Henny Arujat, kes esimest korda laskeraja olles „põmmutas" välja 100-st 100. Nagu H. Aruja ütles, ei olnud see kerge töö, kuna peale laskmist olid küünarnukid „tulised".

Peale õhtusööki algas suvekodu saalis „rahvaste" suvekodu noorusse ball. Saal oli maitsekalt kaunistatud ja noored ballirõivastuses..

Tantsu vaheajal oli Jõekääru printsi ja printsessi valimine.

Oli põnevust ja ennustamist, sosistamist ja „sahinat", kuni viimaks teatati, et printsiks on valitud Hendrik Vasila ja printsessiks Rutt Küng, mõlemaid krooniti krooni ja õlalintidega.

Laupäeva varahommikul algas asjade pakkimine. Oli pisaraid, sõprade vahelisi kallistusi, mälestusesemete vahetamist ja autogrammide andmist. Osa kasvandikke lahkus juba varakult, teistel oli aega suvekodu ametlikust lõputseremooniast osa võtmiseks.

Keskpäeval langetati suvekodu lipp Jõekääru laulu saatel. Lipuväljakult liikusid noored rivikorras tarede ees asuvale lipuväljakule, kus neid ootasid vanemad ja noortesõbrad.

Kohe algas auhindade, tunnustuskirjade ja mälestusesemete väljaandmine.

Auhindu said laskjad, „Kalevipoja" tundjad, parim- ja püüdlikum eesti keele rääkija ja parimad sportlased.

Parim Kalevipoja tundja ja eesti keele rääkija oli Urve Voitk, kes sai eriauhinna Montrealis elava Eesti Vabadussõja kangelase H. Vissmani leselt Erna Vissmanilt. Püüdlikum eesti keele rääkija oli Andres Nurk. Suvekodu eeskujulikum noor oli Maimo Palomäe, kes oli ka eelmise aasta parim. Parim naisujuja oli Linda Varve, parim noor naisujuja oli Monika Roose, parim meesujuja Andres Mell ja parim noor meesujuja Ricki Hiir. Jõekääru teise poolaja parim naisujuja ja rekordite purustaja oli Valia Reinsalu. (Teised auhinna saajad järgmises lehes).

Auhindade välja jagamise lõpul tänas E. Ruberg auhindade ja laskemoona annetajaid. Ilmar Heinsoo, Hugo Later, Heino Altosaar, Erna Vissmann, Helmuth Jaaguste, Eesti Abistamiskomitee Kanadas, Ilmar Sambla, Montreali ja Toronto Võitlejate Ühingud, Soomepoiste Klubi

olid mõistnud noorte laskeala tähtsust, mida neile ka tänuga mõeldes kviteeriti.

Ka avaldas laskeala kasvataja E. Ruberg tänu soomlaste Udora laskeklubile laskeraja kasutada andmise eest ning avaldas erilist tänu Eestlaste Kesknõukogu Kanadas juhatusele.

Suvekodu juhataja Jaan Veenpere tänas oma abilisi meeldiva koostöö ja kohusetundlikult täidetud ülesannete eest. Ta tänas ka lastevanemaid, kes usaldasid oma lapsed nende hooleks, soovides seda ka edaspidi teha.

Järgnevalt Helju Novek pöördus sõnavõtuga suvekodu kasvandike, personali ja lastevanemate poole, öeldes, et suvekodu korraldajatel on hea meel, et meie tegevus on hästi korda läinud ja meie võime teie lapsed tervetena teile tagasi anda. Oleme päris kindlad, et eesti keel ja teadmised paljudel aladel on rikastunud.

Meie suvekodu juhatajad ja kasvatajad on teinud oma parima eesti keele ja kultuuri õpetamisel. Kahjuks ei ole see siiski kandnud loodetud vilja, sest kõik lapsed ei ole tahtelised seda omama.

Meie palume teid, lastevanemad, et teeksite oma lastele selgeks, et Jõekääru Suvekodu on see koht, kus räägitakse ainult eesti keelt selleks, et aidata seda noortel alal hoida ja täiendada. Kui noorele on need tingimused vastuvõtmatud, siis tekib küsimus, miks last üldse siia saata. Kõik meie abilised töötavad selle põhimõtte pärast, ka need paljud eestlased, kes on meid majanduslikult toetanud, teevad seda ainult sellepärast, et neile on südameasjaks eestluse ja eesti keele säilitamine.

Ta tänas juhatuse nimel rohkearvulisi abilisi: eriti Henny Arujat, kes organiseeris endiste kasvatajate hulgast abilisi suvekodu kasvatajateks, kes annetasid oma palga suvekodu heaks. Need olid Henny Aruja, Lydia Aruvald ja Maimu Käärman. Õena on suvekodu heaks ilma tasuta töötanud pr. Roosipuu, Linda Tamm ja Agnes Valgerist; igal alal abilistena Siim Sööt ja Jüri Vallner. Suvekodu 1982. a. mälestuseseme kavandajat ja valmistajat *Helmut Jaagustet. Köögis on palju* kaasa aidanud Susanne Kolga, Maimu Purje ja Viive Musta. Samuti tänas ta neid abilisi, kes aitasid enne ja pärast suvekodu tegevust, nagu Karl Novek, Valter Schaer, Elmar Potsepp ja Joh. Kolga, kes kõik tegid oma töö tasuta, ei küsi tasu ega loe tunde.

Lõpuks tänas ta suvekodu juhatajat Jaan Veenpere,

kes kaugelt on siia tulnud ja ka oma pere siia toonud juba mitmendat aastat.

Lõpuks tänas ta eestikeelseid ajalehti rikkaliku ruumi lubamise ja ja arvukate piltide avaldamise eest. Pärast sõnavõttu soovis ta juhatuse nimel kõigile tõhusat talvist tegevust. „Ootame teid tagasi Jõekäärule 1983. a. suvel!"

Siis kutsus suvekodule abivalmis olnud isikuid ette, ulatades ka neile „sini-must-valges sepikojas" nahast valmistatud nägusa mälestuseseme.

Lõppsõna ja palvuse pidas E. Ruberg, rääkides Kalevipoja ainetel, soovides,

et meil jätkuks esivanemate vaimu ja palus Suurt Loojat, et see aitaks vabastada Eestit.

Selle järel langetati lipud hümni saatel.

J. Sgi

Ilmar Sulg Norrasse professoriks

Norra valitsus otsustas kutsuda Trondheimi ülikooli kliinilise neurofüsoloogia korraliseks professoriks dotsent Ilmar Sulg'i Rootsist. Tegemist on esimese sellelaadilise professuuriga Norras. Rootsis on neid 4 ja Taanis 1.

Kliiniline neurofüsioloogia on suhteliselt uus ala, mis käsitleb neurofüsioloogia kliinilisi aspekte. Kõigepealt uuritakse elektrilist ajutegevust ja vastavat musklitegevust, samuti perifeersete närvide funktsioone.

Raalitehnika arenemisega on see teadusala kiiresti arenenud

ja võimaldab diagnoosimist haiguste puhul, milliseid varem oli raske kindlaks teha.

Näiteks perifeersete närvide kahjustused, ajuvigastused, multipel skeleros jt.

Ilmar Sulg on sündinud Eestis ja oma meditsiinilise ettevalmistuse saanud kodumaal. Soomes, Rootsis ja Taanis. Meditsiinidoktori kraadi saavutas ta juba aastal 1969. Laiemalt tuttavaks sai ta kuningas Gustav VI Adolfi surivoodil Helsingborgis, kus ta oli üks eksperte.

Nagu norra ajakirjandus märgib, on Ilmar Sulel veel mitmeid erialasid: neuroloogia, sisemeditsiin psühhiaatria ja kardioloogia.

Ta on dotsent Lundi, Helsingi ja Oulu ülikoolide juures.

Tema uurimustegevus ajuvereringe ja selle elektrilise aktiivsuse ümber on äratanud erilist tähelepanu.

Eesti poolel Rootsis on dotsent Sulg tegutsenud soomepoiste ühingus kui endine eesti vabatahtlik JR-200 ridades (EPL/K).

Vajatakse vanemat naisterahvast
SELTSILISEKS
päeviti, aeg kokkuleppel
(Dundas-Jane raj.)
Helistada igal ajal tel. 769-7352

Kollektsioon Herman Talviku graafikast

Seitsme Kunsti Nädala programmis oli Rootsist tulnud kunstiteadlaselt Rain Rebaselt mõned ettekanded: Michel Sittowi seminar, külaskäik Detroidi kunstimuuseumi ja loeng eesti kunstnikust Herman Talvikust Rootsis.

Seoses Rain Rebase Kanadasse tulekuga saatis H. Talvik Eesti Kunstide Keskuse kunstimuuseumile 19 graafilist lehte oma töödest. Tegelikult tehti kingitus juba mõni aeg tagasi, kuid ootas siia toomist. Oma annetusega on H. Talvik tahtnud anda eeskuju teistele eesti kunstnikele Rootsis.

Talvik on hinnatud kunstnik Rootsis. Stokholmi Rahvamuuseum ostis temalt 13 graafilist lehte, mis on suurim kollektsioon eesti kunstnikult.

H. Talvik on praegu üle 80-aastane, aga äärmiselt vitaalne, kes viibib suveti Põhja-Rootsis, talvel aga Hispaanias.

Vello Salum vabastatud

Kodumaalt tulnud usaldusväärsel teatel, nagu meile kinnitatakse, on kirikuõpetaja Vello Salum välja lastud Jämejala vaimuhaiglast, kuhu ta saadeti pärast piinarikast ülekuulamist Tallinnas oma loengu teksti pärast „Kirik ja rahvas", mida levitati artiklina. Vello Salum oli Ambla koguduse õpetaja ja loeng oli mõeldud kirikuõpetajate (kaugõppe) kursuse jaoks. Õpetajaameti luba on nüüd Salumilt ära võetud.

Kütveti teine raamat

Tänavune suvi *on saanud eesti* raamatukuuks. Suve jooksul on ilmunud mitu uut raamatut, neist viimasena äsja Torontos ilmunud Ilmar Külveti näidendite raamat „Näitemänguraamat". Väga maitsekas ja kaunis kujundus on Arne Roosmanilt, mistõttu võib öelda, et see on läbi aegade kaunim näidendite raamat eesti kirjanduses, kusjuures välimusele võib lisada ka tekstis olevad fotolehekiljed.

„Näitemänguraamatus" on viis Ilmar Külveti seni loodud näidendit: „Paradiisi pärisperemees", „Lamp ei tohi kustuda", „Sild üle mere", „Suletud aken" ja „Menning". Neist on lavaproovi teinud läbi kõik peale viimase.

Autor on lisanud näidendeile kaaskirja, kus ta selgitab oma vahekorda teatriga ja teatrikirjandusse loomisega. Raamatu 158 suurt lehekülge ei ole vaid viie näidendi kogumik, vaid selle fotomaterjali, teatrikroonikaliste märkmete ja isikunimede registri tõttu tükike meie kauni välimuse ja sügava sisuga kultuurilugu.

Väiksemaid
REMONTTÖID
majade juures:
elekter, puutööd, torutööd (plumbing), kraanid, klosetid jm.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

Sääsed tapsid porovasikaid

OULU — Sääsed on tapnud Kuusamo's mitusada porovasikat. Siiani on surnuna leitud umbes 400 ehk kolmandik kõigist tänavusist vasikaist. Need surid kuuma nädala ajal, mil putukate määr oli palju kasvanud. Sääsed puresid vasikad verilihale; üks osa surid sääskede poolt põhjustatud kopsupõletikust.

ÕLI- ja GAASIKÜTETE
puhastus ja parandus
I. Tihane, tel. 447-9745

Alcan Building Products
Authorized Dealer
ALCAN

VIHMAVEERENNID JA TORUD
ALUMIINIUM AKNAD JA UKSED
RÄÄSTAALUSED JA PAIKESE VARJUD
20 AASTA GARANTII
LATI ETTEVOTE

Century Aluminum Installers
2226 Dundas St. W. Toronto, Ont. M6R 1X3
Telefon 534-2864
Omanik ARTURS MIME
Võtke ühendust firma omanikuga. — Ei mingit vahemeest.

SPORT

Seedrioru spordivõistluste tagajärjed 1982

Tütarlapsed, 9—11 aastased:

Jooks, 100 m: Erika Robinson 16,9; Mary-Ellen Perry; Ellen Oiling. 200 m: Erika Robinson 40,2. 400 m: E. Robinson 1.37,7.

Kuulitõuge (8 n.): Ellen Oiling 4.30; Mary-Ellen Perry, Erika Robinson.

Kettaheide: Mary-Ellen Perry 6,90; Erika Robinson; Ann Winton.

Oda: Mary-Ellen Perry 6,50; Ann Winton.

Kõrgushüpe: Erika Robinson 85 cm.

Kaugushüpe: Erika Robinson 2.05.

Ujuminė: 25 m vabalt: Erika Robinson 34,7, 25 m rinnuli: Erika Robinson 38,9.

Tütarlapsed 12—14 aastased:

Jooksmine, 100 m: Krista Kadai 15,1; Kadri Sepp; Anne-Lii Ainso.

200 m: Krista Kadai 38.0; Kadri Sepp; Anne-Lii Ainso.

Murdmaajooks, 1000 m: Krista Kadai 4.24,0; Kadri Sepp; Anne-Lii Ainso.

Kuulitõuge (8 n.): Kadri Sepp 7,50; Krista Kadai, Anne-Lii Ainso.

Kettaheide: Krista Kadai 12,80; Kadri Sepp; Anne-Lii Ainso.

Oda: Kadri Sepp 14,20; Triina Ellerbusch; Anne-Lii Ainso.

Kõrgushüpe: Krista Kadai 1,17; Kadri Sepp; Triina Ellerbusch.

Kaugushüpe: Kadri Sepp 3,43; Krista Kadai; Triina Ellerbusch.

Ujumine, 25 m vabalt: Anne-Lii Ainso 17,4; Kadri Sepp; Kadri Nõmmik. 25 m. selili: Kadri Sepp 20,4; Anne-Lii Ainso. 25 m rinnuli: Anne-Lii Ainso 23,4; Kadri Sepp; Kadri Nõmmik. 50 m vabalt: Kadri Sepp 44,5; Anne-Lii Ainso.

Laskmine 50 m. lamades: Anne-Lii Ainso 92 silma.

Poisid 8—11 aastased:

Jooksmine 60 m: Hendrik Nõmmik 11,7; Ross Phillips; Peeter Valing.

400 m: Hendrik Nõmmik 40,0; Ross Phillips; Peeter Valing.

Murdmaajooks 1000 m: Hendrik Nõmmik 6.18,0; Ross Phillips; Peeter Valing.

Kuulitõuge (8 n.): Ross Phillips 4,07; Hendrik Nõmmik; Erik Tiisler.

Kettaheide (normaalketas): Hendrik Nõmmik 8,29; Ross Phillips; Eerik Tiisler.

Oda: Hendrik Nõmmik 7,20; Ross Phillips; Erik Tiisler.

Kaugushüpe: Hendrik Nõmmik 2,70; Ross Phillips; Peeter Valing.

Kõrgushüpe: Hendrik Nõmmik 95 cm; Ross Phillips; Erik Tiisler.

Poisid 12—15 aastased:

Jooksmine, 100 m: Mark Eelnurme 13,6; Erik Peterson; John Kadai.

800 m: Mati Barras 3.14,0.

Murdmaajooks, 1000 m: Mark Eelnurme 3.47,0; Allan Himma; Patrick Eelnurme.

Kaugushüpe: Peeter Paas 3.40 m.

Kõrgushüpe: Patrick Eelnurme 1.22; Eric Peterson; Mark Eelnurme.

Kuulitõuge: Mark Eelnurme 11,0; John Kadai; Christopher Perry.

Kettaheide: Mark Eelnurme 26,10; John Kadai; Eric Peterson.

Oda: Mark Eelnurme 31,40; John Kadai; Allan Himma.

Ujumine 25 m vabalt: Mark Eelnurme 17,9; Christopher Perry; Patrick Eelnurme.

25 m rinnuli: Mark Eelnurme 23,0; Christopher Perry; Eric Peterson.

25 m selili: Mark Eelnurme 22,5; Christopher Perry; Patrick Eelnurme.

Laskmine: 50 m lamades: Mark Eelnurme 90; Erik Peterson; Peeter Paas.

RISTSÕNA NR. 1113

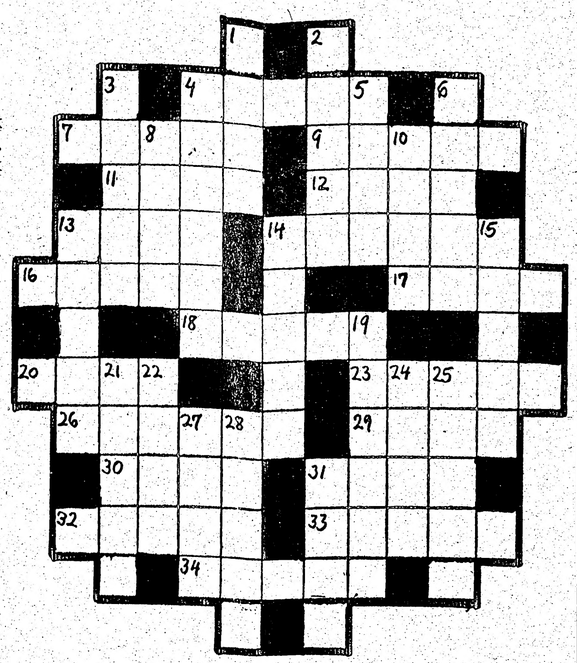

Põikread: 4. Juriidiline asutus, 7. Eestlane, kellest viimasel paaril aastal on olnud palju juttu, 9. Pikali olev, 11. Suur turg, 12. Inglise mehenimi, 13. Triip, joon, 14. Raskesti kannatada saanud linn, 16. Koha määrsõna, 17. Inimene, 18. Ilupõõsas, 20. Eesti suurpidustuste nimi, 23. Võime, teadmised, 26. Itaalia suurlinn, 29. Noor naine, 30. Naisenimi, 31. Teravili, 32. Isa, itaalia keeles, 33. Alev Põhja-Eestis, 34. ... see — teos saksa kirjandusest ja film sama nimega.

Püstread: 1. Eluks vajalik, 2. Mitte arg, 3. ... — Eesti — paguluses ilmuv leht ning ajakiri, 4. Ränikivi teine nimi, 5. Kohanimi Pärnumaal, 6. aastate hulk, 8. Metsalangetamise koht, 10. ... beeri — B-vitamiini puudusest tingitud haigus, 13. Endisaegne pikkusemõõt, 14. Kontor, kantselei, 15. Noored linnud, 19. Pealinn Euroopas, 21. Aedvili, 22. Terava otsaga esemed, 24. Vaestemaja, 25. Puuvili, 27. Riik Euroopas, 28. Nr. 7. põikridades küsitud isiku eesnimi, 31. Mehenimi,

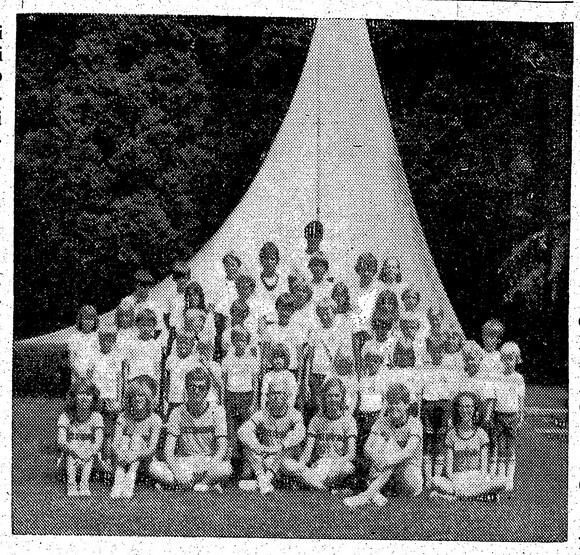

Tänavused Seedrioru suvekodu esimese nädala noored koos juhataja pastor T. Nõmmiku ja kasvatajatega. Pildilt puudub vetelpäästja Hilja Calhane.
Foto: T. Koger

RISTSÕNA NR 1112 LAHENDUS

Põikread: 1. Lammas, 5. Jonson, 9. Üritama, 10. Enam, 11. Aare, 13. Vatt, 15. Ihar, 17. Ilo, 18. Antoñ, 21. Ivi, 22. Kunst, 23. Otsis, 24. Lehar, 25. Hiina, 27. Imaam, 30. Ene, 31. Sedan, 35. Relv, 37. Klas, 38. Aade, 40. Area, 42. Lorinal, 43. Saluut. 44. Galeer.

Püstread: 1. Lehvik, 2. Münt, 3. Ara, 4. Simon, 5. Jaago, 6. Oma, 7. Nari, 8. Naeris, 10. Eton, 12. Ehis, 14. Alumine, 16. Avitaja, 18. Atlas, 19. Tahud, 20. Norin, 25. Hernes, 26. Iela, 28. Aula, 29. Master, 32. Ebert, 33. Avang, 36. Valu, 37. Kell, 39. Dou, 41. Raa.

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saat. kulu ¢
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
ESTONIAN SCOUTING	3.—	.35
Fred Limberg — ISAMAA EEST	18.—	.70
EDUARD RÜGA graafik ja maalija	10.—	.50
A. Käbin — VAIM JA MULD	5.—	.70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
L. Kaagjärv — AASTAPÜHAD piibliteoloogilisi vaatlusi	7.50	$1.—
Heino Jõe — LUGU KÄBIST, LUGU KÄNNUST	2.—	.35
Evald Mänd — AASTATE PÄRAND (kolmas valimik vaimulikke vaatlusi)	8.—	.50
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	.50
Hanno Kompus — KUSTUMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	.85
Anna Ahmatova—Marie Under — REEKVIEM	3.50	.35
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	.50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	.50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	.50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	.50
ESTONIAN OFFICIAL GUIDE	5.—	.40
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	.30
A. Küng — A DREAM OF FREEDOM	18.—	.70
August Kubja — KADUNUD KODUD — mälestused	4.—	.30
August Kubja — MÄLESTUSI KODUSAARELT	2.—	.20
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	4.—	.30
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	8.—	.50
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	.30
Ants Vomm — RISTSÕNAD I	2.50	.30
Ants Vomm — RISTSÕNAD II	2.25	.30
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	.40
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	5.—	.40
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	.40
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	.30
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	.30
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	.30
Andres Küng — MIS TOIMUS SOOMES?	14.—	.50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	.50
VARRAKU JUTULEHT — KUS ON NEEME VANAVAARA?	5.—	.50
V. Veedam — LURICH AMEERIKAS	8.—	.70
VARRAK — kevad 1982	5.—	.50
E. Uustalu — TAGURPIDI SÕUDES (Mälestusi 1914—1943)	18.—	$1.—
A. Roos — RÄNDAMAIE (luuletuskogu)	6.—	.70
K. Raudsepp — RISTIGA MÄRGITUD	12.—	$1.—
Prof. Felix Oinas — KALEVIPOEG KÜTKES j.m. esseid	13.—	$1.—
E. Sanden „SÜDA JA KIVID"	19.50	.70

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkoolealistele lastele värvitrükis)	4.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkoolealistele lastele värvitrükis)	5.—	.50
EESTI KEELE HARJUTUSTIK I	3.—	.50
PIKKE MIKKE — Tuttsaba ja vuttsaba	2.50	.50

Tiiu Kadak

Märkmeid Käsitöö Muuseumist

4.

Aga siis, üksi jäädes, haaras mind hirm. Et mis ma — arukaotanu \— siit enam otsin, otsekui eilset päeva kustunud tuhast. Et viimati hakkavad veel küsima, et kes te niisugune olete ja mida te siit otsite, sabotaazhnik niisugune, hull!

No muidugi! Ja samas hakkasin niivõrd kartma, et ma nii tasa kui vähegi võimalik hiilisin lifti juurest tagasi maja välisukseni ja hüppasin seal ruttu tänavale. Kuid siis tundsin enese äkki nii nõrgana, et vaevalt jõudsin samas ukse vastas oleva laternapostini, millele sain veel käed ümber heita, kui juba libisesingi seda mööda alla hunnikusse. Ning oligi viimane aeg: mu süda oli läinud halvaks. Nii oli õnn, et olin enese kätega klammerdanud tolle posti ümber. Nüüd ei vajunud ma sinna tänavale hoopis laiali. Kuid niipea, kui see iivelduse hoog oli möödas, olin ka hingeliselt jälle tasakaalukam ja asusin ennast ruttu kohendama ja uuesti püsti ajama. Inimesed kõndisid minust vaikselt mööda. Keegi ei tulnud mulle appi, aga ei lausunud minu kohta ka mitte ühtegi halba sõna. Jah, ajad olid nüüd niisugused, et tuli Tallinna kesklinna tänavailgi ette kõiksugust, millest möödujad ei teinud enam väljagi . . .

Kui lõpuks jälle jalul olin, asusin tasapisi kesklinna poole tagasi kõndima. Muuseumis oli mu sedel ikka endiselt laual. Selle korjasin ruttu ära ja siis muudkui vaikselt uksest välja ja koju. Pr. Soosaar oli väga rõõmus mind jälle nähes, aga emale oli minu nii varajane kojutulek pisut imelik Kuid „kõva peavalu" on ju alati olnud hea vabandus ja nii tõmbasin voodisse heites teki nii paksult üle pea, et varsti polnud nagu seda päeva, ega kogu maailma enam olemaski . . .

Muuseum pelgupaigana

Kuna ma senini ei olnud ikka veel saanud Kodukäsitöö ärile kuuluvat varandust muuseumiruumist minema, et muuseumi külastamiseks korda seada, ei tulnud muuseumi uuesti avamise mõte nüüd enam kõne allagi. Sest nüüd — südasuvel — oli äkki ja ootamatult tulnud see kohutav ja õudne inimeste küüditamine Venemaale, mis oli toores eestlaste-pere lõhkumine, mis ei tiivustanud enam kedagi mingile ülesehitavale tööle. Nii oli äkki kõik muuseumilegi kogumine, vaata, et mõttetuks muutunud, sest nüüd tundus, et keegi ei osanud enam ütelda — kellele või milleks? Või kui kauaks veel meid endidki?

Kuid ka selles uues olukorras selgus üsna peagi, et see muuseum oli nüüdki väga tarvilik: pelgupaigaks, varjualuseks, kõigepealt meile enestele, aga hädakorral ka kasvõi nii mõnelegi väljaspoolsele! Seda enam, et küüditamise järel ei julgenud keegi enam oma kodus magadagi, eriti et igasugused arreteerimised käisid ikka ööseti, iga inimese registreeritud elukoha järele. Nii oli nüüd just õiseid peidupaiku otse kibedasti tarvis, oli see siis tuttavate juures või — kui oli võimalik — ka oma või kellegi teise ametasutuses. Nii läksime meiegi õhtu lähenedes ja enne õise liikumiskeelu maksmahakkamist ikka kuhugi: kas ühe või teise sõbra juurde või peagi ka lihtsalt muuseumi.

Hiljem, kui linnast väljapääs oli ilma lubadeta täiesti võimatuks muutunud, kuna lubade andjad olid tavaliselt kõige karmimad kontrollijad kommunistid, siis ei tulnud meil selliste paberite saamine üldse enam kõne allagi. Niisiis laotasin pimeduse kättejõudes muuseumis kotid põrandale, hommikul pesime köögis kraani all näod puhtaks ja võtsime eineks seda natukest, mis meil oli olnud õhtul kodunt kaasa võtta. Uus tööpäev uute kombineerimistega ja riskimistega võis jälle alata.

Aga ega meie üksi olnud õigustatud seda muuseumi sellise hädaöökorterina kasutama. Minu väike abiline tegi samuti! Seda enam, et tal oli ka 19-aastane vend, kelle eest ta hoolitses. Nii tegime siis õhtul pimenendes rohkem asemeid maha, heas lootuses, et kui peagi tulema mõni öökontroll, siis nende tulles alt Harju tänavalt, pääseksime muuseumi teise ukse kaudu Harjumäele põgenema ja ümberpöördult.

Kuid siis hakkas tulema kuulduisi ka päevastest kontrollimistest ja vangistamistest. Nii oli sellele noormehele juba paremat peidupaika tarvis, niisugust, et ei oleks tarvis tänavale jooksmisega riskida. Ja ennäe! Leidsimegi talle siinsamas omast arust otse ideaalse varjupaiga. Muuseumi köögis, võrdlemisi lae alla oli ehitatud küllaltki lai ja pikk riiul, mis oli täis endise Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsi ajakirja „Kodutööstuse" järeljäänud aastakäikude numbreid. Need tõstsime kõik maha ja ladusime kantseleis seina äärde ilusasti virna. Sellele riiulile tõi õde kodunt padja ja teki. Nii sai sinna üles tore lamamisasendiga peidupaik. Kui sellele veel paraja kõrgusega papist seinariba ette tõmmata, siis — uskusime — ei oskaks tavalised kontrollijad mitte vaadatagi!

Aga paraku ei pidanud vend seal kuigi kaua vastu. Riiuli ja lae vaheruum oli nii madal, et mingi korralik madrats või kott sinna külje alla enam ei mahtunud. Ka õhk läks selle riba taga umbseks. Ei kestnudki kaua, kui ühel päeval õeke mulle teatas, et ta oli oma vennale leidnud veelgi parema peidupaiga. Rühma koolivendade kampa Pärnu maantee kolmekorruselise maja pööningule.

Ega muud, ühel päeval tollele sõjaväest eemalehoidvale vennale õe kleit selga, naiselik kübar pähe ning suured päikeseprillid ninale ja nii oma õe käekõrval läksid keskpäeval kõige elavama liikluse ajal Pärnu maanteele. Seal oli poistel üheskoos päris tore olla. Õed ja sõbrad, kes olid sealkäimistega omavahel kokku puutunud ja tuttavaks saanud, tõid toitu ja uudiseid, puhast pesu, ajalehti ja raamatuid.

Kuid ka siin oli omajagu probleeme: pööningul puudus WC. Ja nii muutus isegi kuum katusealune õhk peagi otse väljakannatamatuks. Siis märkas üks poiss, et korstnajalas oli metall-luugiga kaetud auk, et sinna . . . Kusagil allpool elasid aga õmblejad, kes oma vaevaga teenitud võinatukese hoidsid suve kuumuse ja keldri puudumise tõttu ahjus, mis aga nüüd oli hirmsasti haisema hakanud. Need arvasid, et kindlasti on kass korstnasse kukkunud ja seal kinni jäänud, peab majahoidjalt nõudma paremat korstna korrashoidu . . .

Poisid, õdedelt sellest kuulda saades, asusid nüüd tegema parajaid paberisse mähitud pakikesi, mis nad katuse räästa alt lihtsalt välja tõukasid. All, keldrikorrusel, elas vana kingsepp, ja nüüd hakkas see pahandama, et küll need uulitsapoisid võivad ikka krantsid olla! Näe, sellest ei ole neile veel küllalt, et nad kõiksugust mustust mulle siia akna alla pilluvad, nüüd pakivad selle enne veel paberisse!

Meie Kauliga jäime aga oma senise öökorteriga muuseumis rahule, seda enam, et meil polnudki ju enam mitte kusagile minna ja peagi tuli meile sinna vahelduvat ööseltskonda veel juurdegi. Nüüd olid need ööbijad aga kõik päeval siin-seal ametis olevad sõbrad ja tuttavad, kelle naised ja lapsed olid ruttu maale peitu saadetud.

Aga ka siin võinuks meile ühel õhtul suur õnnetus juhtuda. Seekord oli meie öökülaliseks üks Kauli sugulane, endise Eesti sõjaväe major Artur. Päike oli juba loojunud, aga järelõhetusest oli valgust veel küllalt. Kaul istus koos meie külalisega muuseumi kõige suurema saali akna all, mis oli otse vastu Harjumäge, just maa kõrgusel. Saalist viis üks uks väikesesse esikusse, kust pääses otse Harjumäele. Mõlemad mehed istusid seljaga vastu esimest akent ja ajasid omavahel tasakesi juttu. Mina olin sama toa pimedaimasse nurka ühe kapi varju teinud meile juba asemedki põrandale valmis ning astusin nüüd ka omakorda veel teise, mäele vaatava akna suunas, kui korraga kuulsime väljas liivasel jalgteel muuseumi ukse poole lähenevaid samme. Samas kuulsime, kui juba tõmmatigi tolle väikese esiku välisuks lahti, keegi kõndis muuseumi ukseni ja katsus selle linki (õnneks oli uks juba lukus!).

(Jätkub)

Sarasotas ja Florida tagaõuel

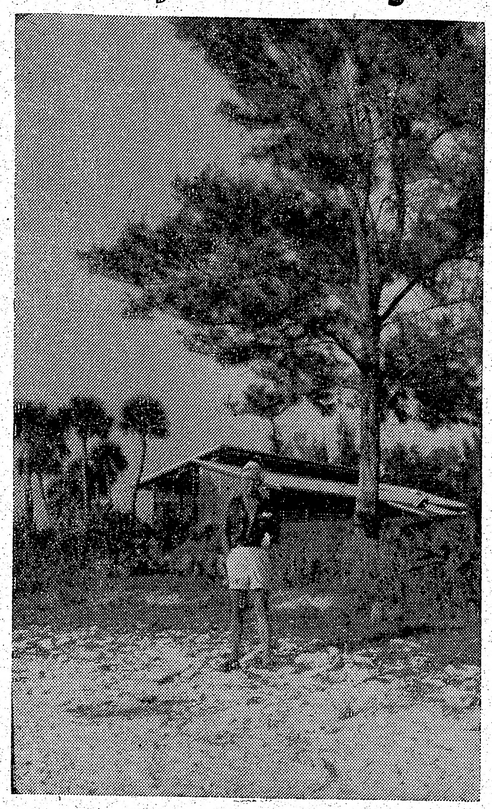

Tänase reisimärkmete autor Arno Aarma Florida rannal, näidates, et männid ja palmid võivad kasvada kõrvuti.

Kui nimetatakse sõna Florida, meenub automaatselt enamusel Miami Beach, Ft. Lauderdale, Boca Raton või Pompano Beach. See oleks nagu pulmakoogi magusam, glasuuripoolne külg. Kui aga Delta lennuk poetas meid Tampa lennuväljale, Florida läänepoolsele kaldale, asusime „avastama" ka Florida Mehhiko lahe-poolset külge, Florida tagumist poolt ehk tagaõue.

Üsna peatselt olime saanud mulje, et Florida läänerannik on reaalsem suhkrumagusa Atlandi ranniku kõrval. See ei ole küll sõna-sõnalises mõttes tagaõu, — aga siin on elu siiski normaalsem, võrreldes „man-made" Atlandi kaldaga. Miilide viisi on veel puutumatult puhast rannaliiva, kus luiteil sahisevad kõrkjad vaikses rannatuules. Tagapõhjaks on veel männimetsa, mitte idakaldale omane kõrgehituste või cocacola reklaamsiltide rägastik.

Üllatavalt rahulik laineummikas võimaldab ujumist, kuna idakaldal pea eranditult uputab sind Atlandi murdlaine. See on elu rahulikum pool, kui keegi seda vajab. Rahvarikkamad ja lärmakamad on Clearwater Beach, St. Petersburg Beach, Treasure Island või Madeira Beach.

On's maakeral kohta, kus ei oleks eestlasi? Laulurahvas Torontost on endale koha leidnud Clearwateris, Sarasotas, üksik kaunis leskproua elab juba aastaid Siesta Key Midnight Pass, „Perrer Tree" kondomiinium-blokis, lendurohvitser Tarmo Rae Montrealist ehitas nägusa puhkekodu endale Venice'isse ,suurettevõtja Lakewoodist omab kinnisvara Napelis, — kui vaid nimetada mõnda juhuslikku meeldetulevat.

Tampa oli sõjajärgseil aastail kuulus oma eestlasest hännakupüügi laevastikuga. Vanad kaubalaevade veteranid, väsinud sõjaaegseist miiniväljade vahel rügamisest, vedasid siinseis kalameredes hännakunoota ja asutasid koloonia Tampa lähistele. Nüüd, kus veteranid varisenud või kalaveed jäid lahjaks, valgus laevastik laiali.

KOHTUMINE LAPSEPÕLVE SÕBRAGA

Suurimaks üllatuseks jooksin Sarasotas otsa oma lapsepõlvesõber Edgarile, kellega poisikesepõlves sageli viskasime lutsukive Loksa mererannas. Siis tegime jaaniku ümber indiaanlaste sõjatantsu, oskamata arvata, et kord ise oleme viimased mohikaanlased siinpool Suurt Vett. Edgar, olles vaid 13-aastane keskkooli poiss Paldiskis, puges ühel hommikul koolimaja aknast paistva a/l „Caroline" punkrisse. Kauged rannad ahvatlesid ja peale mõningaid mereseiklusi maandus ta 1927. aastal Baltimores, taskus ainult isalt mälestuseks saadud hõbedane taskukell, mille pandimajas vahetas $5 vastu, et lunastada raudteepilet New Yorki. Eestlasele omase visadusega rühkis ta läbi mitmesuguste töökohtade, lifitpoisist kutselise fotograafini, kuni omas Long-Islándil oma ateljee, esindusliku fototarvete äri ja vajalikud kinnisvarad. Nüüd, peale otsinguid, leidis ta kõige ideaalsema koha siin Sarasota County kanali kaldal, mangroovide ja palmipuude all ideaalselt planeeritud ja sisustatud kodus.

Kui meiega seal ühines veel kolmas mohikaanlane Loksa päevilt, legendaarse eesti põgenikelaeva m/l. „Juhani" kapten Hugo Männapso, puuviljafarmer Niagara- onthe- Lake'ist, oli kohtumisrõõm suur. Oli juttu merest ja muudki meenutada. Tuli imestada Edgari ja ta abikaasa puhast, isegi õigekirjutuslikku eesti keelt, ehkki neil aastate jooksul oli vaevalt kokkupuuteid eestlastega.

(Järgneb)

Loomade marutaud on suureks ohuks sel aastal.

Marutõbi, mis kantakse edasi nakatatud loomade poolt, on tõsine probleem Ontarios. Eriline mure on asustatud alade osas, kus koduloomad ja metsloomad võivad nakatada lapsi, kes on nendega kontaktis. Lapsi tuleks hoiatada, et nad hoiduksid hälbinud koduloomadest, samuti metsloomadest, eriti, kui need tunduvad haiged või sõbralikud, kuna need on tavalised marutaudi tundemärgid. Koduloomi tuleks regulaarselt vaksineerida, ohjeldada või hoida ööseti majas. Te võite aidata marutõbe kontrollida, kui te teatate marutõvest kohalikule politseile, loomakaitseseltsile või tervishoiupunktisse, kui näete looma, kes käitub imelikult.

Ärge puudutage oma koduloomapalja käega, kui see on marutõbise loomaga purenud. Ärge puudutage surnud loomi. Küsige nõu loomaarstilt. Niipea kui teie laps või koduloom on olnud kontaktis marutõbise loomaga, võtke otsekohe ühendust arstiga või tervishoiukeskusega.

Kui soovite lähemalt teada marutaudist, siis kirjutage tasuta koopiaks „ANIMALS, RABIES AND YOU" Ontario Health Resource Centre, Health Promotion and Information Branch, 9th Floor, Hepburn Block, Queen's Park, Toronto, Ontario M7A 1S2

Ministry of Health
Ontario
Larry Grossman, Minister

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Lenini rahvusvaheline pärivus

N. Liitu ja Leningradi külastavad Dagens Nyheter (DN) kaastöölised Adrup ja Berg, saates olukirjeldusi endisest vene keisrite-tsaaride metropolist. Adrup peatub muuhulgas ka Leningradi nime juures, mis tekkis pärast revolutsiooni. Linn ristiti teatavasti Vladimir Iljitsh Uljanov-Lenini järele.

Lenin ise suri 58 aasta eest ja tema maised jäänused asuvad klaaskirstus mausoleumis Moskva Punasel väljakul. Adrup nendib, et paljud väidavad, et kirstus on praegu vaid vahakuju, kuid lisab juurde, et pärast 58 aastat pole vahe eriti suur.

Kuid Adrup on kätte saanud ühe raamatu, mis käsitleb Lenini elu, tegevust ja päritolu.

Selle kirjutas 30-ndatel aastatel Marietta Shaginjan ja raamat sattus üsna varsti põlu alla ja keelustati täielikult.

See sündis muidugi Stalini ajal.

Nüüd aga on raamat uuesti välja antud, revideeritud kujul, kusjuures Lenini päritolu nähtavasti on jäetud täiesti puutumata. DN-kaastööline viitab mh. Lenini pilusilmadele, mis paljude meelest viitavad tema Aasia „juurtele". Ja ütleb, et N. Liidu realistlik kunst on vähemalt silmade osas täiesti hea. Lenini valvsate silmade eest ei pääse kuhugi, ükskõik kus ka ei olda.

Lenin ise pidas end pesuehtsaks suurvenelaseks, kes pärines Volga ääres paiknevast Simbirski linnast. See muidugi ristiti hiljem ümber Uljanoviks.

Kuid Shaginjani raamat Lenini „juurte" kohta **kinnitab faktiliselt tema aasialikku päritolu, kaasa arvatud silmi.**

Sest Lenini isapoolne vanaema oli kalmökk, ühe külavanema kirjaoskamatu tütar.

Teine osa juurtest on aga huvitavam, sest neid saab jälgida otse Peterburgi, sealt Degerbysse (praegune Soome linn Loviisa) ja lõpuks koguni Rootsi, Uppsalasse.

Sest Lenini vanavanaema Anna Beata Öhrstedt (1773—1874) pärines Uppsalast, kus ta isa oli kullassepp.

Suguselts, või teatud osa Öhrstedtidest rändas Rootsist Peterburgi.

Shaginjan jutustab elavaid detaile tolleaegse Peterburgi ülemklassi elust. Selles miljöös kasvas üles ka Lenini vanaema Anna Ivanovna Grosshopf, kes pärines Lübeckist. Nii et Lenini soontes voolas ka teatud annus saksa verd.

Lenini vanim emapoolne tädi Anna Veretennikova tunnistab Shaginjani raamatus Rootsist pärineva sugueltsi mõnikord üsnagi tormakat elu Peterburgi Vassili saarel.

Näiteks toimus sõnelemine rootsi keeles, mis tädi Anna meelest oli maailma inetuim keel.

Olevat meenutanud kanalasse sattunud tulivihase kalkuni kluksumist ja kluugutamist . . .

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
Kuulutusi võetakse vastu:
Toimetaja kodus väljaspool tööaega:
Hannes Oja 481-5316
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

üks toll ühel veerul	$4.25
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

Kuulutuste hinnad:

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
1955 Leslie St.
Don Mills, Ont.
M3B 2M3
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

* On tore olla tormist raputatud laeval kindla teadmisega, et see niikuinii põhja ei lähe. Tagakiusamised kiriku vastu on sama laadi.

Pascal

* Mida rohkem on inimesel aru, seda enam omapäraseid isiksusi leiab ta teiste inimeste seas. Tavaline rahvas ei märka üldse vahet inimeste vahel.

Pascal

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 19, augustil 1982 — Thursday, August 19, 1982

Jaapanlased nõuavad tuumarelvastuse keelustamist

TOKIO — Kuni 15000 jaapanlast, kes võtavad osa Hiroshimas peetavast Maailmakongressist Aatomi ja Vesinikupommi Vastu, on nõudnud Hiroshima pommiplahvatuse 37. aastapäeva eelõhtul tuumarelvastuse keelustamist. Kongressil on esindajaid 34 riigist ja 13 internatsionaalsest organisatsioonist. Demonstratsiooni organiseerijad ütlesid, et nad tahavad publitseerida Hiroshima ja Nagasaki kannatusi, pärast USA aatomipommide linnadele heitmist, kus 6. aug. 1945 sai Hiroshimas surma 151.000 inimest, 75.000 Nagasakis.

Itaalia peaminister lahkus

ROOMA — Itaalia esimene mitte-kristlik demokraatlik peaminister pärast II maailmasõda lahkus oma kohalt. 13 kuud kestnud valitsuses tekkis kriis, kui 7 sotsialistlikku ministrit lahkusid viie-partei koalitsioonist koosnevast valitsusest. Sotsid protesteerisid valitsuse finantsiliste kokkuhoiusammude üle. Itaalia 41-mese järelsõjaaegse valitsuse lagunemine viis riigi poliitilisesse ja majanduslikesse raskusisse.

USA tõstab makse

WASHINGTON — Regan pääses presidendi kohale mitme suure lubadusega, kus üheks oli lubadus maksusid alandada, mida ta ka mõnel määral on teinud. Nüüd on aga ettenäha 99 miljardi dollariline maksude tõstmise ettepanek, mis on põhjustanud teravat kriitikat. Uus maksustamise eelnõu on suurim USA ajaloos. President on siiski kaitsenud oma eelnõu, öeldes et ta tahab ainult teostada reforme maksustamises ega aseta uusi makse eelmistele.

Keenia arreteeris õhujõudude juhtkonna

NAIROBI — Peagu kogu Keenia õhujõud pandi aresti alla valitsuse poolt, kuna nad olid tahtnud kukutada praegust presidenti Daniel arap Moi'd. Üle 2000 õhujõudude juhtkonnast oli peagi valitsuse vägede poolt arreteeritud ja ülejäänud alistusid pidevalt politseijaoskondades. Mässukatse juhid olid pääsenud põgenema. Pärast mässukatse maha surumist saatis USA president Ronald Reagan Keenia presidendile telegrammi, lubades teda jätkuvalt toetada.

Terroriaktid Pariisis

PARIIS — Pariisi on hakatud nimetama Euroopa terroristide linnaks, kuna seal on viimase kolme aasta jooksul tehtud 50 terroristlikku atakki, neist 3 viimaste päevade jooksul. Viimasel ajal on sagenenud atakid juutidele, aga viimane pomm plahvatas Iraagi konsulaadi ette jäetud autos, vigastades 6 inimest ja süüdates põlema 8-korruselise hoone. Pariisis on tegevuskoha leidnud mitme rahvuse terroristlikud grupid, kelle kõrval on aktiivsed ka vasakpoolsed prantslased. Atentaadid juutidele on toimunud seoses kiiresti suureneva antisemitismiga maailmas. Prantsuse valitsus iseloomustas olukorda, et Pariisis tegutsevad mitmed grupid, kellest ei tea, et nad homme mitte ei oleks mõne riigi juhtideks.

Palestiinlased ründasid USA saatkonda

DAMASKUS — Tuhanded palestiinlased, karjudes ameerikavastaseid lööklauseid, katsusid möödunud esmaspäeval üle võtta USA saatkonda, kiskudes maha USA lipu ja tõstes saatkonna müürile Palestiina lipu. Süüria sõjajõud, kes kaitsevad saatkonnahoonet, jõudsid siiski hoida enamuse 4000 palestiinlasest eemal. Saatkonna aknad heideti kividega sisse. Protesteerijad esitasid USA saatkonna ametnikele rea nõudeid, nende hulgas nõude lõpetada relvade saatmine Iisraelile ja Liibanoni pealinna piiramine.

Jõekääru Valguspeol lavastati etnograafiline põimik „Rehepapi jaaniöö". Pildil vaade reheahjule, selle ees istuva rehepapi (Andres Nurm) ja temaga vestleva Kallega (Erik Valter); parempoolsel pildil Kalle ruttamas tantsusammul Virvega (Ruth Küng). Foto: J. Säägi

Suur mäng algab

Eeloleval laupäeval algab pikemat aega ettevalmistusel olnud gaidide ja skautide Kanada malevate suurlaager „Hõbejärve". Suurlaager avatakse ametlikult pühap., 22. augustil ja lõpetatakse suurparaadiga pühapäeval, 29. augustil. Laupäeval, 28. augustil on suurlõke ning mõlematel päevadel on suurlaager avatud külalistele. Neil päevadel on oodata arvukalt lastevanemaid, noortesõpru ja ka gaide/skaute, kes tööolude või muudel põhjustel ei saanud laagrist täisajaliselt osa võtta.

Huvi kanada eestlaskonnas gaidide ja skautide tegevuse vastu on väga elav. Leitakse, et ka majanduslik investeering noortesse kannab häid protsente, mida tõendab suurte rahasummade kokkupanek Uudismaa ostuks ja algava suurlaagri toetamiseks. Uudismaa tuleb selles laagris esmakordselt kasutamisele, sellel asuvad vanemgaidide ja vanemskautide all-laagrid. Kotkajärv on muutunud eesti rahvusgrupile kuuluvaks sisejärveks. See pakub rõõmu töötegijaile ja lahkeile annetajaile.

Huvi kanada suurlaagri vastu ei ole mitte ainult suur siin, vaid sama kehtib ka Ameerika Ühendriikide kohta.

Sealt on tulemas 65-liikmeline gaidide ja skautide esindusüksus. Saabutakse bussis ja palju-des eraautodes.

Kontakt kanada ja ühendriikide eesti noorte vahel on alati olnud tihe ja see on meelisoojendav.

„Hõbejärve" liigub ja tegutseb 9 päeva varahommikust hilisõhtuni. On ühist ja erinevat programmi hellakestele/hundudele, gaididele/skautidele ja vanemgaididele/vanemskautidele. Sellest on varem olnud juttu ajalehe veergudel.

Suurlaagri närvitsentrumiks on kindlasti köök, kus tegutseb peakokk Koidula Ruberg oma abilistega. Iga vilunud gaidi/skaudijuht teab, et poiste ja tüdrukute poolt vanematele laagrist saadetavad kirjad alati käsitlevad toitlustamist. Piima liiga vähe, putru palju, piima palju, rosinaid saias liiga vähe, leib liiga hapu, kaste ei ole nii tehtud nagu ema teeb kodus, ploome vähe, õunu palju, lihatükid väga paksud, kompvekke ei ole üldse. Nii see kõlab.

Seekord püütakse tabada suurema osa norte eestlaste maitset toitlustamise osas, kui see on toitevääruslik.

Vähevääruslik toit, ka siis kui noored seda sooviksid, ei kuulu ühegi laagri söögisedelisse. Sellel seisukohal on ka linnade kooliosakonnad noorte toitlustamisel koolides.

Eesti Mängud Lakewoodis

Juuli lõpupäevadel toimus Lakewoodis traditsiooniliseks saanud spordisündmus — Eesti Mängud USA-s, mis on aastaid olnud USA ja Kanada eestlaste suurimaks sportlikuks kohtumiskohaks. Kanada on alati olnud esindatud võrkpallimeeskondadega, kuna kergejõustik on viimastel aastatel vähest tähelepanu leidnud.

Kahel päeval peetud mängudel oli kavas kergejõustik, ujumine, võrkpalli-, lauatennise-, tennise-, laske-, golfi-, male- ja bridzhivõistlused, millega hõlmati kõigi erialade harrastajad. Kahanemine eesti spordis ilmnes ka neil mängudel, kuigi kergejõustikus oli 69 osavõtjat, siis ujujaid oli vaid 12. Kergejõustiklaste arv suurenes masterite arvel, kellest vanim oli 73-aastane Tanimäe Seabrookist.

Põnevamaks osaks oli võrkpallivõistlused 9 mees- ja 4 naiskonna osavõtul,

kus võitjaks tuli Syracuse ja Toronto Kalevi kombineeritud meeskond, teiseks jäi Toronto Kalev II meeskond.

Ülejäänud olid Toronto Juvenile, Lakewoodi I ja II meeskonnad, New Yorgi, Long Islandi, Buffalo ja New Brunswicki (N.J.) meeskonnad. Neljast naiskonnast tuli võitjaks Toronto naiskond, järgnesid New Yorgi ja Baltimore naiskonnad.

Päevade võitluste kõrval oli pidulikumaks osaks laupäevaõhtune valguspidu, kus kavalist osa täitsid mitmest USA eestlaste keskusest tulnud võimlejad, kus üheks esinejate grupiks olid Long Islandi lastesuvekodu noored võimlejad. Õhtul esitatud põimikus „Mu meelen kuldne kodukotus" olid kaastegevad New Yorgi, Baltimore, Buffalo ja Lakewoodi rahvatantsijad ja laulusolistid Heinz Riivald, Viido ja Pia Polikarpus.

Õhtul oli mitmeid sõnavõtte, kus Kanada sportlaste poolt oli tervitajaks Hillar Heine.

Kohalik Jacksoni linnapea kõneles esmalt eesti ja sellejärel sama kõne inglise keeles.

Enne kava anti spordijuhtidele kuldseid teenetemärke ja tunnustust. Praegu on spordialalise tegevuse organiseerijaks Eda Treumuth.

Järgneval pühapäeval toimus eestlaste väljasõit Atlandi ookeani rannikul asuvasse Beacon Beach'i, kus kuni 400 inimest nautisid mere ja päikse võlusid.

Sündmuste kalender

Laup., 21. augustil TE Aianduse-klubi korraldusel perek. Kaljuste koduaia külastamine.

Laup., 21. augustil Jõekäärul Saare-Võru suvepäev.

28.—29. augustil Seedriorul V Põhja-Ameerika Eesti Sõjameeste Suvepäevad.

22.—29. augustil Kotkajärvel „Hõbejärve" suurlaager.

11. ja 12. septembril Jõekäärul Kalevi 3 eesti etniline võrkpalli turniir.

Toitlusprogramm vajab optimistlikku õhkkonda

Kodumaal mõistetakse uusi mõisteid luua: toidu asemele anti inimestele toitlusprogramm, aga et programm oleks tulemusrohke, siis on selleks vaja optimistlikku õhkkonda, et töömeeleolu tekiks.

Et eraloomapidajaile töömeeleoluluuä, hakatakse Abja-Paluoja alevis ehitama alevi külje alla loomapidajaile suuri lautasid, vanade talukohtade elanikel aga aidatakse materjalidega vanu kohendada. Heinamaade niitmine ja aiamaade harimine on tasuta, inimestele antakse ka heinaseemet, müüakse põrsaid ja vasikaid.

Nii seletas Abja sovhoosi ametiühingu komitee esimees Rein Mägi ja näib, et üsna pea on aukohal endised kulakud, kui neid veel kusagil leida oleks, sest need mõistsid rahvale leiba ja liha produtseerida. Nüüd usuvad ka kommunistlikud juhid, et eramajapidamisega luuaksegi see optimistlik õhkkond, mis tekitab töömeeleolu millega ka toitlusprogrammi hakatakse täitma.

CNE avati

Kolmapäeval avati 104. korda Toronto suurnäitus Canadian National Exhibition ehk CNE ehk Ex. Aastatega on näitusele rohkem meelelahutuslik ilme antud, kui tegelikule väljapanekutega näitusele, pakutakse kerget ja lõbusat, karnevali meeleolu ja mängusid. Näituse osaks on nüüd ka Ontario Place oma programmiga.

CNE soovitab kõigile näitusele tulekuks kasutada avalikke liiklusvahendeid, kuna autoparkimise võimalused on piiratud ja liiklusummistus tavaline. Tänavu on pileti hinnaks $3.50 täiskasvanuile, $1.00 13-aastastele ja nooremaile.

Ühe-partei süsteemiga riiki ühendama

HARARE — Zimbabwe valitsus kavatseb üle minna ühe-partei süsteemile pärast 1985. a. ettenähtud valimisi, ütles peaminister Robert Mugabe. Põhiseaduse järgi uued üldvalimised tuleb pidada 1985, mil praegune ZANU-PF partei tahab võtta valimiskampaaniasse, et kui rahvas valib tema partei tagasi, siis nad moodustavad riigi ühendamiseks ühe-partei süsteemi. Valimised on esimesed pärast Zimbabwe iseseisvaks saamist.

Orja hinnaks $4.20

GENF — Haiti elanikke püütakse ja müüakse Dominikaani vabariigi suhkrutööstustele $4.20 eest, räägiti Inimõiguste valvurite organisatsiooni poolt. Organisatsioon kuulub LRO juurde ja töötab orjastamise vastu. Londonis asuv orjastamisevastane ühing, mis on vanim inimõiguste eest võitlev organisatsioon, ütles LRO-le, et üks 10-aastane poiss oli kinni püütud ja müüdud suhkrutööstusele viie peeso eest. See ei olevat aga ainus teadaolev juhus.

Riin Rivanool

RÕÕMUTOOJAD

Rõõm jõuab kohale juba mitu päeva enne seda, kui rõõmutoojad ise saabuvad. See on see ootuse suur rõõm ja see teadmine, et nad tõepoolest ja kindlasti tulevad. Isegi linnast kohaleviimise rõõm jäetakse sedapuhku vanaemale.

Tipa on eelmise aastaga võrreldes ligi poole peajao võrra kasvanud ja Aadu ning Tõnn on meie eesti keele omapära kohaselt juba teismelisteks saanud (üksteist, kaksteist), kuigi ingliskeelse terminoloogia järele seda veel mõned aastad oodata tuleb. „Vanaema kallikesteks" nimetada neid enam nagu poleks kohanegi, aga ma teen seda ikkagi veel.

Kalapüük on eelmiste aastate suurlõbu, kuigi õnged tuli siis omal kombineerida, tänavu aga mõlemal poisil õiged õngeridvad ja neilgi veel rattad ja vändad küljes, mille vajadusest vanaema ilma seletamisteta muidugi aru ei saa. Tipal ritva ei ole, aga vänt ja rull on temal ikkagi ka ja eks ta ole — sama asi!

Vaevalt saame jalad maakodu juures maha, kui juba hõisatakse:

„Nüüd lähme kohe kalale!" ja kui ma tagasi hoidma kipun:

„Aga pole ju sööta," saan läbisegamini vastuseid:

„Oh mis, meil ju plastik-vihmauss õnge otsas, näe, sellel teisel jälle plekist sillerdav kalake ja igasugust kunstlikku sööta käepärast; kui kala sellist näeb — no kohe kargab kallale!"

Jõe ääres ronib Aadu kohe kaldaäärse längus paju otsa, mis mitu meetrit veepinna kohale ulatub ja kõrgelt näeb ära kõik need suured havid ja muud elukad, mis õige kalamehe jutu kohaselt ikka õnge otsast minema saavad. Ja see kalamehe jutt on inimesele vist juba sündimisest peale kaasa antud.

Üsna pea selgub ka, et kalad „on juba targaks saanud" ja neid kunstlikke söötasid nemad sugugi ei võta, nii et tuleb ikka endist viisi vihmausse suure vaevaga metsa alt kaevata või kalli raha eest bensiinijaamast või kaupmehe käest purgi sees osta.

Kalapüük on algul edukas ja kui poole-päevaseks saagiks on 16 kala ja kalakest, tuleb need puhastada. Vanaema on eelmisest aastast ka nii targaks saanud, et ta enam seda tööd mitte laste heakski üksipäini ära ei tee, vaid kalapuhastamine tuleb teha ühiselt. See hästi ei istu: poole-päevane püük ja vaata, et üle poole päeva tülikat puhastamist, pealegi ühel süda ei kannata kalal sisikonda välja võtta, teine ei saa pead ja saba ära lõigata ja kolmas soomust kraapida, sest et see juustesse kinni hakkab.

Sellepärast saan sellest hästi aru, kui järgmisel päeval õnge otsa ainult kilpkonn ja suur vähk hakkavad, kelle jaoks on vaja vanni, kus sees neid hoida. Teised õnge-hakanud olnud vaid väikesed kassikalad, kes jõkke tagasi lasti. Kilpkonn on aga küllalt tark loom, et ronib üksiolles vannist välja ja kaob ära nii, et jälgegi ei jää järele. Muidugi — läks jõkke tagasi, ega seegi kaugel ole.

Selle järele aga tuleb Aadul uus ja suurepärane mõte:

„Vanaema, nüüd meie hakkame jõest kalu püüdma ja paneme nad oma oja-tiiki kasvama!"

Sellest läheb kalapüük uuesti hoogu. Oja-tiigi väljalaske-torule pannakse ette vana sõel ja püütud kalad tuuakse pange sees elusaina ojasse.

„Võid kindel olla — mõne aasta pärast on oja kuhjaga suuri kalu täis!" Seda tuleb muidugi uskuda, ainult, et on teisi elukaid, kes jälle kalasöömisest elavad . . .

Kodused tööd jaotatakse ära „tööks ja rahatööks". Need viimased saab otsemaid üles loetud. Aadu eelmiste aastate eeskujul lubab neist oma peale võtta kuivanud sireliõite äraloikamise ja palk tuleb tunniviisi, aga lõpuks on asi siiski nii, et see töö jääbki tal tänavu tegemata lihtsalt ajapuudusel, selle asemel aga võib kelkida, et veesuusatamise oskus on kõvasti paranenud ja ujumine ning sukeldumine on parem, kui pardipoegadel.

Kuna järgmiseks päevaks on ettenähtud kinnosõit, maiustusteraha andmist aga sealjuures vanaema hambaarsti õhutuse kohaselt õigeks ei pea, sest et kompud-shokolaad ja mitmed muud head asjad teevad hammastesse auke, siis tuleb leida midagi muud.

Kuna aga laps peab õppima oma rahaga ise hoolikalt ümberkäima, siis leidub muidugi teine tee — las ostab oma rahaga!

Nii õhutatakse noorpere marjakorjamisele.

„Kuna täna on pühapäev, on ka tööraha tavalisest kõrgem, saate 25 senti tassitäie eest!" Tikrid on kerged korjata, poisid on nobedad noppima ja vanaema maksjana on varsti pankrotis. Vale kalkulatsioon, saate aru, tükitöö hind on liiga kõrgeks arvestatud ja korjamine tuleks seetõttu lõpetada. Siis aga tuleb poistele uus idee: Tipa, see väike õde, juhtub sel korral olema halvas tujus ja tema sedapuhku korjama ei tule. Siis selgub, et venna-arm pole maailmast mitte veel otsas ja Tõnn ja Aadu otsustavad korjata ka õe eest. Nii saaks siis tema ka ikka kinos oma rahaga kompusappa minna.

Vanaema on niisugusest hoolitsemisest endastmõistetavalt liigutatud ja sellest teisest rahakotist suuremaid rahatähti lisaks võttes saab oma pankrotist üle, nii et Tipake vendade arvel ka makstud saab.

Marjapuhastamine aga selle eest tehakse ühiselt ja ilma maksuta ja vanaema küpsetab marjadest õhtuks vägeva tikrikoogi.

Iisrael pommitas oma sünagoogi

BEIRUT — Iisraeli sõjajõud, rünnates pidevalt PLO partisane, said tabamuse ka ainsale juutide sünagoogile Lääne-Beirutis, kus olid pommitamise eest varjul mõned kohale jäänud juudid, teised põgenesid kindlamaid kohti otsides.

Enne Iisraeli invasiooni elas kuni 100 juudi perekonda linnaosa põhjapoolses küljes, mõned blokid eemal. Rohelisest liinist, mis eraldab linna muhameedlikku lääneosa kristlikust idaosast. Nüüd on piirkond peaaegu maha jäetud, ainult 7 juudi perekonda olid pommitamise ajal veel kohale jäänud.

Juudisoost elanikud on öelnud, et muhameedlased ega PLO pole meid Iisraeli invasiooni ajal kordagi kimbutanud.

Küll on Iisraeli lennukid järjekindlalt just seda linnaosa pommitanud, kus elanikkond on koosnenud suuremal määral kurdidest ja Liibanoni shiite muhameedlasist.

Aprilli alul toimus Stokholmis kontsert, kus esinesid sopran Liilia Corradi ja pianist Liina Merilo ja Ameerika Ühendriigest tenor Mikko Pulkinen. Neid saatis Lasse Zilliaccus. Esinejad said publikuga kohe kontakti ja Liilia Corradi ulatuslik ja ilusakõlaline sopran sobis hästi kavas oleva meeleolumuusikaga, mis oli andnud lubadusi ka nõudlikumaks zhanriks.